

Alustava luonnos: Kainuun ohjelman rakenne ja sisältö

Kainuu ohjelman (maakuntasuunnitelma 2040 ja maakuntaohjelma 2022 – 2025) rakenne	3
Maakuntasuunnitelma 2040	4
Kainuun tilannekuva	4
Kainuun kriittiset menestystekijät	7
Kainuu-ohjelman arvot	8
Kainuu 2040 visio	9
Tavoiteskenaario 2040	9
1. Hyvinvointi ja elinvoima	9
2. Elinkeinot ja osaaminen	11
3. Vihreä ja oikeudenmukainen siirtymä.....	15
4. Saavutettavuus ja aluerakenne 2040	16
Kainuun maakuntaohjelma 2022–2025.....	18
Kehittämisen painopisteet.....	18
Hyvinvointi ja elinvoima	18
Osaava työvoima.....	18
Koulutus ja osaaminen.....	18
Hyvinvointi, työllisyys ja elinvoima	19
Tasa-arvoinen aluekehittäminen.....	23
Positiivinen maakuntakuva, mainetyö ja kulttuuri.....	26
Elinkeinot ja osaaminen.....	28
Kainuun älykäs erikoistuminen.....	28
Yrittäjyys, elinkeinot ja investoinnit.....	28
Kärkitoimialat.....	29
Matkailu.....	29
Teknologiateollisuus	32
Biotalous.....	36
Kaivannaisala.....	39
Kansainvälistyminen	41
Saavutettavuutta uusilla liikkumiskäytöksillä ja sähköisillä palveluilla sekä infrastruktuuri-investoinneilla	43
Elinkeinotoiminnan ja investointien sijoittumista tukeva kestävä aluerakenne, monipaikkaisuus sekä toimivat palvelut.....	46
Vihreä ja oikeudenmukainen siirtymä	48

Yhteistyö Kainuussa, kansallisesti ja kansainvälisesti	50
Kainuu-sopimus.....	50

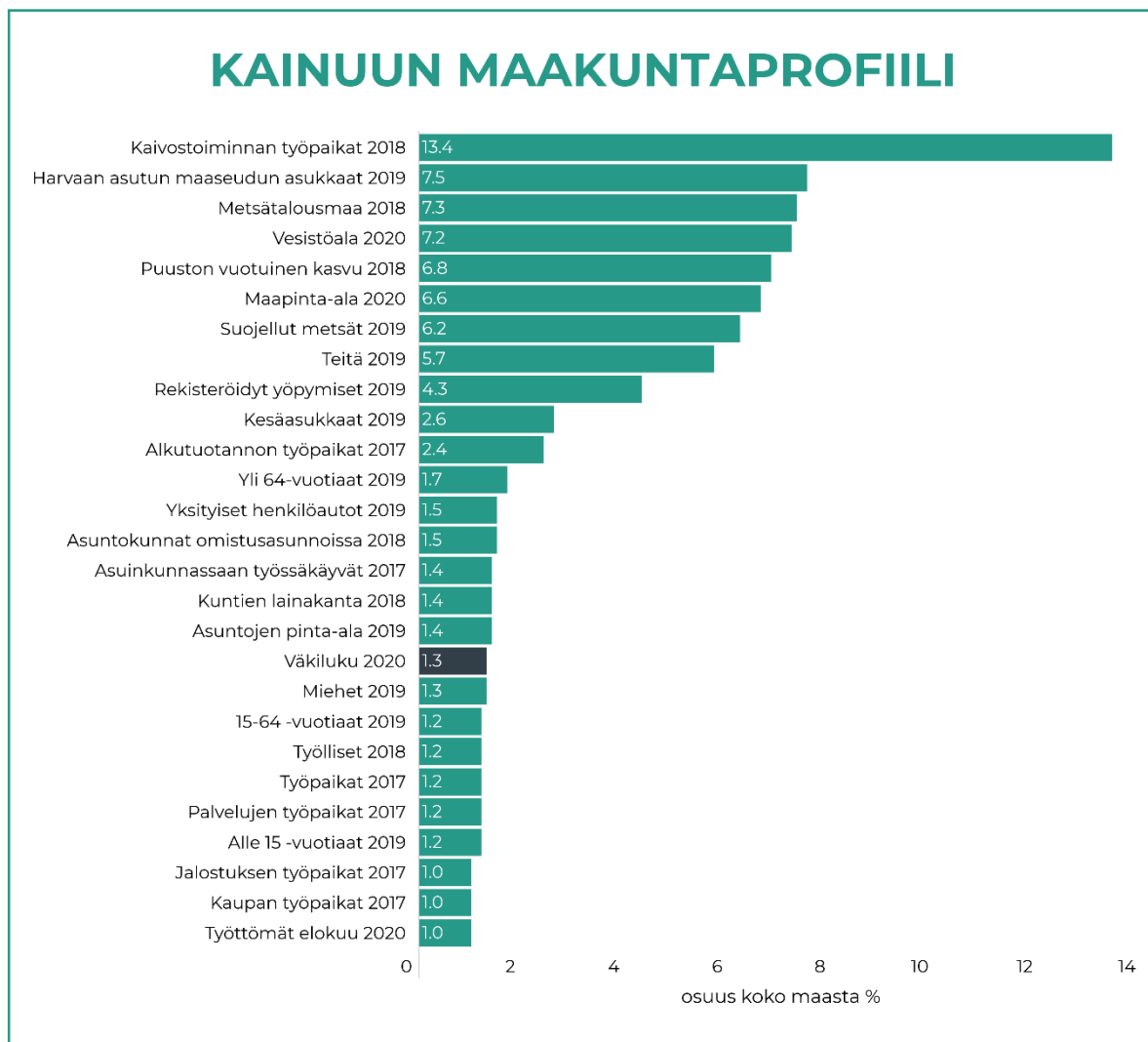
Kainuu ohjelman (maakuntasuunnitelma 2040 ja maakuntaohjelma 2022 – 2025) rakenne

Sisältöosa	Mitä? Sisältö
KAINUU-OHJELMAN LÄHTÖKOHDAT	
Miksi Kainuu-ohjelma?	Ohjelman asema
Kainuun tilannekuva: Kainuun erityispiirteet, Ulkoinen ja sisäinen saavutettavuus, Tietoliikenteellinen saavutettavuus, Väestö, ikärakenne, hyvinvointi, Työvoima ja työllisyys, Ympäristö- ja ilmastokysymykset	Tilannekuva ja siitä nousevat kehittämistarpeet
MAAKUNTASUUNNITELMA 2040	
Kainuun kriittiset menestystekijät	Näissä pitää onnistua
	Tavoitekuvat
Kainuu 2040 visio ja arvot	Mitä kohti mennään ja mitkä arvot ohjaavat
Kainuu 2040 skenaario: Hyvinvointi ja elinvoima Elinkeinot ja osaaminen Vihreä ja oikeudenmukainen siirtymä (ympäristö- ja ilmastotavoitteet) Saavutettavuus (mkl tietoliikenne) ja aluerakenne 2040	Kainuu 2040 tavoiteskenaario jaoteltuna eri osa-alueisiin, niiden kehittämisen tavoitteet ja mittarit
MAAKUNTAOHJELMA 2022–2025	
Kehittämisen painopisteet	
Hyvinvointi ja elinvoima: Osaava työvoima Koulutus ja osaaminen Tasa-arvoinen aluekehittäminen Hyvinvointi Positiivinen maakuntakuva, maine ja kulttuuri	Naisnäkökulma (nuorten naisten vähyys, naisasiapilotin tulokset)
Elinkeinot ja osaaminen: Tutkimus- ja innovaatiotoiminta: Kainuun älykäs erikoistuminen Yrittäjyys, elinkeinot ja investoinnit Kärkitoimialat: Matkailu, Teknologiateollisuus, Biotalous, Kaivannaisala Kansainvälisyys	
Saavutettavuus ja aluerakenne 2040 Saavutettavuus (mkl tietoliikenne) ulkoinen ja sisäinen, Aluerakenne, palvelut, monipaikkaisuus, etätyö	
Vihreä ja oikeudenmukainen siirtymä	Ympäristö-, -ilmasto ja energiatavoitteet
KAINUU-OHJELMAN VAIKUTTAVUUDEN VARMISTAMINEN Toimintatavat ja yhteistyö Kainuussa, kansallisesti ja kansainvälisesti Kainuu-sopimus	Tuloksellinen ja sujuva yhteistyö ja Kainuu-ohjelmaan sitoutuminen
LIITE: VAIKUTUSTEN ARVIOINTI + YMPÄRISTÖSELOSTUS	Sova ryhmän vaikutusten arvioinnit

Maakuntasuunnitelma 2040

Kainuun tilannekuva

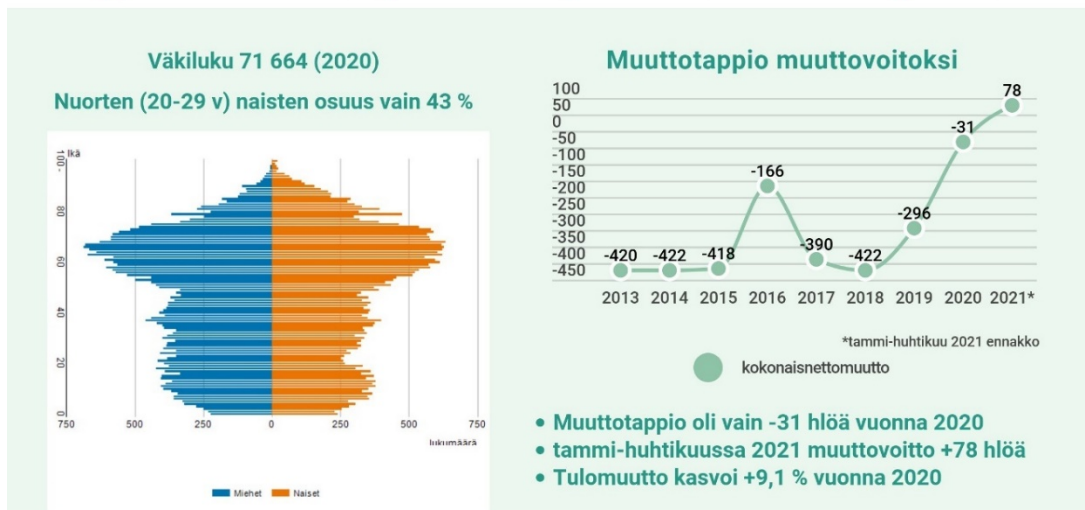
Kainuu on harvaan asuttu maaseutumainen runsaiden luonnonvarojen ja laajojen luontoalueiden maakunta, jossa on elinvoimaisia kaupunkeja, kuntia ja kyliä. Kainuussa asuu 1,3 % koko maan väestöstä ja väestön ikärakenne on korkea. Kainuu on vetovoimainen ympärivuotisen vapaa-ajan asumisen ja matkailun maakunta. Toimialarakenteessa korostuvat alkutuotannon työpaikat. Kaivostoiminnan työpaikoista yli 13 % on Kainuussa (kuva 1). Aluetalous kasvaa vahvasti, työttömyys on maan alinta tasoa ja alueella on pulaa osaavasta työvoimasta.

Kuva 1. Kainuun maakuntaprofiili. Muuttujien prosenttiosuus koko maan määristä. (Kainuun liitto, lähde: Tilastokeskus).

Kainuun tilannekuva

Väestö vähenee ja vanhenee, muuton suunta kääntymässä

Monipaikkaisuus ja matkailu vahvistavat elinvoimaa

- Yöpymisiä vuonna 2019 lähes 1 milj. Koronavuonna 2020: 867 000 yöpymistä (-13 %, koko maa -38 %)
- Koronavuonna 2020 Kainuun matkailun markkinaosuus kasvoi 42 % ollen 6,1 %
- Majoituspaikkojen täyttöaste on ollut Suomen huippua

Saavutettavuus haasteena

- Lentoliikenteen jatkumisen epävarmuus, nyt ostopalveluna
- Matkustajamäärät: 87 307 (2019), 17 379 (2020)
- Laajakaista saatavilla vain 55 % kotitalouksista
- Digiloikka etätöiden ja digipalveluiden käytössä korona-aikana

Osaavan ja hyvinvoivan työvoiman saatavuus kriittinen kysymys

- Eläköityvien määrä kasvaa kiihtyvästi, nuorten ja työikäisten määrä vähenee
- Uusien avoimien työpaikkojen määrä kasvaa: 1 269 uutta työpaikkaa, +41 % (04/2021)
- Rekrytointiongelmia on 56 %:lla yrityksistä
- Työttömyysaste laskee: 11,4 % (04/2021) -4,8 %
- Työvoiman ulkopuolella ja eläkkeellä olevien työikäisten osuus suuri, työllisyysaste matala

Aluetaloudessa vahvaa kasvua, investointeja tarvitaan

- Tiedossa oleva odotettu investointipotentiaali Kainuussa on 2,2 mrd €
- Uusia yrityksiä perustettiin vuonna 2020 300 kpl (+10 %),
- Tammi-huhtikuussa 2021 perustettu jo 131 yritystä (01-04/2020: 86)

Kuva 2. Kainuun tilannekuva tiivistetysti (Kainuun liitto 2021).

Kainuun väestö vähenee ikärakenteesta johtuvan suuren kuolleisuuden ja alhaisen syntyvyyden takia. Vuonna 2020 Kainuussa oli 71 664 asukasta. Korona-aikana, vuodet 2020 – 2021, kuitenkin poismuutto Kainuusta hidastui. Tulomuutto kasvoi vuonna 2020 9,1 % ja puolet Kainuun kunnista sai muuttovoittoa. Kainuun haasteena on nuorten (erityisesti nuorten naisten) poismuutto opiskelutarjonnan kapealaisuuden takia. Nuorten miesten ja nuorten naisten määrän ero alueella on huomattavan suuri. Nuorista 20-29 vuotiaista naisia on vain 43 %. Tilastokeskus ennustaa Kainuun väestön vähenevän alle 60 000 vuoteen 2040 mennessä. Kainuun ikärakenne ja vähenevä väestö tuovat haasteita alue- ja kuntataloudelle. Heikko huoltosuhte, ohut verokertymä ja sote-palvelujen kasvavat kustannukset heikentävät kuntien taloutta. Muuttovoiton kasvattaminen. Uusien investointien, työpaikkojen ja työntekijöiden, opiskelijoiden ja asukkaiden sekä matkailijoiden ja monipaikkaisten vapaa-ajan viettäjäiden ja etätyöntekijöiden saaminen maakuntaan on kriittistä, jotta verotulot sekä kulutuskysyntä lisääntyisivät.

Tuoreen maakuntakuvatutkimuksen (2021) mukaan **Kainuun tunnettuus** on yhä varsin matalaa, mutta on parantunut. Mielikuva Kainuusta oli kokonaisuudessaan myönteinen lähes 60 prosentilla vastaajista. Positiiviset mielikuvat liittyvät ennen kaikkea matkailuun. Matkailun kautta saadut hyvät kokemukset Kainuusta toimivat porttina pysyvään asumiseen alueella. Vuonna 2020 Kainuu kasvatti matkailun markkinaosuuttaan 6,1 prosenttiin, mikä tarkoitti 42 prosentin kasvua.

Erot suomalaisten ja **kainuulaisten hyvinvoinnissa** sekä Kainuun sisäiset väestön hyvinvointierot ovat edelleen suuret. Keskeisimmät haasteet Kainuussa kansalaisten hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen liittyen ovat: mielenterveys ja päihteisiin liittyvät ongelmat, epäterveelliset elämäntavat ja huono toiminta- ja työkyky, alhainen osallisuus ja yksinäisyys, tapaturmat, väkivallan uhka ja turvattomuuden tunne. Työllisyysaste, erityisesti miehillä, on Kainuussa selkeästi maan keskiarvon alapuolella. Työllisyysasteen nostaminen parantaa alueen väestön toimeentuloa, lisää yksilön toiminnan mahdollisuuksia ja hyvinvointia sekä pienentää sosiaali- ja terveydenhuollon kuluja.

Kriittinen kysymys Kainuulle on **osaavan työvoiman saatavuus**. Työvoiman eläköityminen, tulevat tuotannolliset investoinnit, yritysten kasvu sekä mahdolliset julkisen sektorin uudet tehtävät lisäävät työvoiman kysyntää. Nopea kasvu on aiheuttanut myös koko maan keskiarvoa pahempia rekrytointiongelmia ja työvoimapulaa. Kainuun väestömäärä ei riitä työvoimatarpeeseen. Työmarkkinoille tulevien nuorten määrä on vuosittain noin 500 henkilöä eläköityviä pienempi, ja Tilastokeskuksen vuonna 2019 julkaiseman ennusteen mukaan Kainuun 15-64-vuotiaiden määrä vähenee vuoteen 2040 mennessä yli 20 prosenttia. KEVAN kunta-alan eläköitymisennuste vuoteen 2030 on Kainuussa yli 3000 henkilöä, joka on yli 38 prosenttia kuntatyöntekijöistä. Kainuu tarvitseekin lisää nuoria ja työikäisiä asukkaita pysyäkseen elinvoimaisena tulevaisuudessa. Kainuulaisten työnantajien tarvitsemia työntekijöitä on erittäin vaikea löytää omasta maakunnasta tai edes muualta Suomesta, minkä vuoksi tarvitaan maahanmuuttoa.

Työpaikkojen määrä on kasvanut Kainuussa. Vuonna 2018 työpaikkoja oli yli 27 700. Vaikka Kainuun suurimmat työnantajat ovat julkisyhteisöjä, vuonna 2018 Kainuussa oli myös 4842 yritystoimipaikkaa, joissa työskenteli 15 388 henkilöä. Kainuun aluetalous kasvoi vuodesta 2015 vuoteen 2019 vahvasti: **kärkitoimialojen**, kaivostoiminta, matkailu, teknologiateollisuus ja biotalous liikevaihto kasvoi 72% ja henkilöstömäärä 18%. Koronavuonna 2020 kaivannaisala kasvoi edelleen, metalliklusteri ja matkailu heikentyivät selkeästi, muilla toimialoilla kehitys oli maltillisempaa. Koronasta huolimatta vuonna 2020 uusia **yrityksiä** aloitti Kainuussa 300, mikä on ennätysluku pitkiin aikoihin. Lakanneita yrityksiä oli 254, joten nettomuutos jäi plussalle 46 yrityksen verran.

Kainuuseen odotetaan noin 2,2 miljardin **investointeja** vuoteen 2025 mennessä. Tämä tarkoittaisi reilua 1500 lisätyöpaikkaa ja rakennusaikana jopa yli 3000 työpaikkaa. Suurimmat investointiodotukset kohdistuvat metsäbiotalouteen (Kaicell Fibers Oy:n biotuotetehdashanke). **Digitaalisessa siirtymässä** Kainuu on aallonharjalla. Kajaaniin on rakennettu suur-teholaskentaan (HPC) erikoistuva ekosysteemi ja CSC:n EuroHPC ohjelmaan kuuluva LUMI-supertietokone (yksi maailman tehokkaimmista, ja yksi kolmesta EU:n investoimasta, tieteellisen laskennan supertietokoneista) on ekosysteemin lippulaiva.

Nopeat ja toimintavarmat **tietoliikenneyhteydet** koko Kainuun alueelle ovat digitaalisen ja vihreän siirtymän edellytys, mutta myös Kainuun vetovoimaisuuden lisääjä sekä Kainuussa tehtävän etätöiden mahdollistaja. **Tietoliikenteellinen saavutettavuus** maakuntaan on hyvä etelästä, lännestä ja pohjoisesta. Laajakaistan saatavuus Kainuussa on alhaisempi kuin koko maassa keskimäärin ja kuntien välinen vaihtelu on suurta. Valokuitu on saatavilla noin kolmanneksella asukkaista.

Ulkoisen saavutettavuus on kohtuullisella tasolla maantie- ja raideliikenteen kautta lukuun ottamatta lentoliikennettä. Koronapandemia vuonna 2020 lopetti lennot Kainuuseen kahdeksaksi kuukaudeksi. Kajaanin lentoliikenne jatkuu ostopalveluna toukokuusta 2021 alkaen vuoden 2021 loppuun, mutta sen jälkeen tilanne on avoin. Alueen **sisäinen saavutettavuus** on julkisen henkilöliikenteen osalta peruspalvelutasolla. Maakunnan henkilöliikenne perustuu markkinaehtoiseen sekä kuntien ja ELY-keskuksen ostoliikenteeseen ja henkilöautoihin. Ajoneuvokanta on vanhaa ja päästöttömän liikenteen lataus- ja tankkausinfrastruktuuri puutteellinen.

Tuotantoperusteiset **kasvihuonekaasupäästöt** vuonna 2018 olivat Kainuussa yhteensä 647,5 kt CO₂-ekv ja suurimmat kasvihuonekaasupäästöjen lähteet liikenne ja energia. Vuodesta 2009 tuotantoperusteiset päästöt ovat laskeneet 10 %. Uusiutuvan energian osuus vuonna 2018 oli Kainuun energian käytössä 55 ja energian käytön omavaraisuusaste 59 prosenttia. Kainuuseen on lähivuosina tulossa yli 200 miljoonan euron tuulivoimainvestoinnit, jotka vahvistavat uusiutuvan energian osuutta ja energian käytön omavaraisuutta.

Kainuun tilannekuvassa korostuvat pienuus ja suuruus. Alueen voimavarat, kriittinen massa ja väestö ovat vähäiset, mutta Kainuussa on myös runsaat luonnonvarat ja ainutlaatuisia osaamista monilla toimialoilla. Korona-aika on avannut uusia mahdollisuuksia liittyen erityisesti etätöihin, monipaikkaisuuteen ja tuotantoketjujen siirtämiseen Kainuuseen. Jotta jo kipurajoille ylittäneet ilkeät ongelmat saadaan selätettyä, mahdollisuudet hyödynnettyä ja kestävä tulevaisuus rakennettua, Kainuun pitää pystyä tehostamaan yhteistyötään maakunnassa sekä kansallisesti ja kansainvälisesti.

Kainuun tilannekuvasta nousevat kehittämishaasteet:

1. Osaavan työvoiman saatavuus
2. Väestö väheneminen, ikääntyminen ja miesten enemmisyys nuorissa ikäluokissa
3. Kainuun väestön hyvinvointierot ja kainuulaisten koko maata heikompi terveys ja työkyky
4. Alhainen työllisyysaste kokonaisuudessaan sekä miesten naisia alhaisempi työllisyysaste
5. Ulkoisen ja sisäisen saavutettavuuden heikkouksien korjaaminen
6. Maakunnan sisäinen polarisaatiokehitys
7. Vireillä olevat ja uudet investoinnit kestävä talouskasvun varmistamiseksi

Kainuun kriittiset menestystekijät

Kainuun tilannekuvasta nousevat esille seuraavat strategisesti tärkeät alueen menestystä rakentavat asiat:

Hyvinvointi ja elinvoima

- Kainuulaisten terveyden, hyvinvoinnin, toimintakyvyn, aktiivisuuden vahvistaminen
- Kainuulaisten osaamisen ja koulutustason parantaminen
- Kainuulaisten osallisuuden mahdollistaminen ja siihen kannustaminen, syrjäytymisen vähentäminen ja ennaltaehkäisy
- Kainuu muuttovoittoalueeksi
- Kainuun ikärakenteen nuorentaminen, väestöllisen huoltosuhteen parantaminen ja naisten osuuden kasvattaminen

- Kotimaan ja kv matkailun ja vapaa-ajan asumisen ja monipaikkaisuuden voimakas ja kestävä kasvu

Elinkeinot ja osaaminen

- Osaavan työvoiman saannin varmistaminen
- Kainuun opiskelutarjonnan säilyttäminen ja monipuolistaminen; opiskelijoiden saaminen (koti- ja ulkomaat) ja pitäminen (kainuulaiset nuoret ja valmistuneet) digitalisaation mahdollisuudet ennakoivasti hyödyntäen
- Kainuun tutkimustoiminnan, tuotannon jalostusarvon ja työntuottavuuden vahvistaminen
- Yritysten digitaalisen ja vihreän siirtymän ja kilpailukyvyyn varmistaminen
- Työpaikkojen ja yritysten, erityisesti kasvuyritysten sekä viennin, erityisesti lopputuotteiden viennin, määrän lisääminen
- Yritysrahoituksen, riskipääoman ja investointien saamisen turvaaminen Kainuussa

Saavutettavuus ja aluerakenne 2040

- Saavutettavuuden (ulkoisen ja sisäisen saavutettavuus, tietoliikenneyhteydet) parantaminen sekä saavutettavuuden vihreä ja digitaalinen siirtymä

Vihreä ja oikeudenmukainen siirtymä

- Aktiivinen vihreän siirtymän edelläkävijyys: kestävä kehitys ja ilmastovastuullisuus

Toimintatapojen ja rakenteiden uudistaminen sekä tuloksellisuus Kainuun kehittämisessä

- Yhteistyön tehostaminen maakunnan sisällä, maakuntien kesken, kansallisesti ja kansainvälisesti
- Yhteinen tahtotila, tavoitetaso nostaminen ja sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin
- Sopimuksellisuuden ja kumppanuuden laajentaminen ja syventäminen
- Maakunnan sisäisen polarisaation pysäyttäminen
- Kainuun itsenäisen aseman säilyttäminen ja toimintaedellytysten turvaaminen
- Hallinnon ja toiminnan rakenteiden rohkea, aktiivinen ja ennakoiva uudistaminen
- Kainuun roolin vahvistaminen valtakunnallisena ja kansainvälisenä toimijana

Kriittisissä menestystekijöissä pitää onnistua, jotta Kainuu-ohjelman visio voi toteutua.

Kainuu-ohjelman arvot

Kainuun kehittämistoimintaa ja yhteistyötä ohjaavat arvot ovat:

1. **Positiivisuus.** Positiivisuus on Kainuun arvostamista ja siihen kiintymistä sekä alueen monipuolisten vahvuuksien ja mahdollisuuksien tiedostamista ja niistä kertomista. Nykyhetkeä ja tulevaisuutta arvioidaan positiivisesti vahvuuksien ja mahdollisuuksien kautta.

2. **Koko Kainuun huomioiminen.** Kainuuta kehitetään kokonaisuutena, huomioidaan kaikki Kainuun kunnat tasapuolisesti päätöksenteossa ja tuetaan kaikkien Kainuun kuntien mahdollisuuksien optimointia sekä kannustetaan ja mahdollistetaan toimijoita Kainuun elinvoimaisuutta vahvistavaan yhteistyöhön. Arvon mukaista on edistää maakunnan kärkihankkeita yhteistyössä sekä kehittää toimintamalleja, joiden kautta mahdollisimman laajasti koko maakunta voi niistä hyötyä.

3. **Suvaitsevaisuus.** Kainuu tarvitsee kansainvälisyyttä: asukkaita, matkailijoita, työntekijöitä, opiskelijoita, asiantuntijoita ja investointeja ulkomailta. Suvaitsevaisuus edistää kestävästä kansainvälisyyttä, kotoutumista ja

tulijoiden integroitumista Kainuuseen. Suvaitsevaiset kansalaiset suhtautuvat yhteistyöhaluisesti ja avoimesti muihin kulttuureihin ja kansallisuuksiin sekä yleensä erilaisuuteen.

Kainuu 2040 visio

Visio 2040: Kainuu – vetovoimainen ympärivuotisen matkailun ja muuttovoiton maakunta

Tavoiteskenaario 2040

1. Hyvinvointi ja elinvoima

Kainuulaisten hyvinvointi on vahvistunut ja syrjäytyminen vähentynyt 2020 luvulla käynnistettyjen aktiivisten toimenpiteiden ansiosta, joita onnistuneet sote-uudistus, monialaiset hyvinvointialueet ja työllisyyden kuntakokeilu vauhdittivat. Sote-alaan panostetaan myös koulutuksessa ja tutkimuksessa. Innovatiivisen ennaltaehkäisevän yhteistyön ansiosta resurssit on saatu riittämään ikääntymisen aiheuttamaan hoidon tarpeeseen ja sote-alan työvoimatarpeen kasvu pysähtymään. Kainuu on noussut keskeisillä hyvinvoinnin mittareilla ja työllisyysasteessa valtakunnan keskiarvon tasolle.

Kainuu on itsenäinen maakunta. Sote-palvelut tuotetaan valtion ja kuntien rahoituksella ja käyttömaksuilla. Datan avulla mahdollistetaan ennakoiva palveluinfrastruktuuri. Osa palveluista hyödyntää digitaalisia mahdollisuuksia, jolloin palveluiden oikea-aikaisuuteen ja proaktiiviseen tuottamiseen pystytään tehokkaasti. Kainuun 2020-luvun alussa aloittanut sairaala Kajaanissa (Kainua – Kainuun uusi sairaala -allianssi) on suosittu paikka synnytyksille ja muille terveyspalveluille, joita tullaan käyttämään eri puolilta Suomea ja myös Venäjältä sekä muualta ulkomailta. Kainuun laadukkaat terveyspalvelut ovat osa hyvinvointimatkailupalveluja. Sote-ratkaisu, uudet yksityisen sektorin työpaikat, työntekijät, muuttovoitto sekä teolliset ja palvelualan investoinnit ovat helpottaneet Kainuun kuntien taloutta ja luoneet kuntien kehittämiseen kestävä perustan.

Muuttotase 2040 on positiivinen: Kainuuseen muuttaa Suomesta ja ulkomailta enemmän asukkaita kuin lähtee. Kainuun mielipideilmapiiri on avoin ja suvaitsevainen sekä suhtautuminen tulevaisuuteen positiivista. Kainuuseen muuttavat tuntevat itsensä tervetulleiksi. Kulttuurien tuntemukseen ja kielten opetukseen on panostettu jo 2020-luvun puolesta välistä, jolloin aloitettiin myös määrätietoinen työ nuorten pitämisessä Kainuussa ja paluumuuton vahvistamisessa. 2020-luvulla kriisiytyneet osaavan työvoiman pula on saatu ratkaistua.

Kainuussa panostetaan vapaa-aikaan ja uskotaan sen houkuttelevan uutta työvoimaa alueelle. Huippuluokan asiantuntijat haluavat asua Kainuussa, koska siellä on hienot alueen luontoon sekä kulttuuri- ja liikuntamahdollisuuksiin perustuvat vapaa-ajan mahdollisuudet sekä perheystävällinen ja sujuva arki.

Pysyvän asutuksen ohella kausiasukkaiden määrä, monipaikkaisuus, etätö ja matkailu ovat 2020-luvun koronakriisin jälkeen kasvaneet merkittävästi ja lisänneet viipymiä ja palvelujen kysyntää. 2020-luvulla kehitetyt uudet veroratkaisut tuovat Kainuun kuntiin verotuloja etätöntehtäjiltä ja vapaa-ajan asukkailta. Kainuu käynnisti 2020-luvun puolivälissä E-kuntalaisuuskokeilun, joka johti myös valtakunnallisesti pysyviin muutoksiin. Suomalaisille ja kansainvälisille kohderyhmille kohdennettu aluebrändäys on onnistunut: mielikuva Kainuusta on myönteinen sekä pito- ja vetovoima vahvoja.

Hyvinvointi ja elinvoima skenaarion saavuttamiseksi asetetaan seuraavat tavoitteet:

Osaavan työvoiman riittävyden turvaaminen

Kainuussa on monilla aloilla pulaa työvoimasta. Työvoiman tarve tulee edelleen kasvamaan. Sitä kasvattavat eläköityminen ja yritysten kasvun myötä lisääntyvät työpaikat. Osaavan työvoiman saatavuus turvataan tuloksellisella yhteistyöllä, notkealla ja ennakoivalla aikuis- ja nuorisoasteen tutkinto- ja täydennyskoulutuksella sekä onnistuneilla työntekijöiden rekrytoinneilla kotimaasta ja ulkomailta. Merkittävä osa osaavan työvoiman riittävyden varmistamisesta on maakuntaan muuton voimakas lisääminen sekä ulkomailta että kotimaasta. Yhteydenpitoa Kainuusta poismuuttaneisiin jatketaan, syvennetään ja luodaan edellytyksiä muutolle. Erytisenä kohderyhmänä ovat työikäiset naiset ja perheet. Koko Kainuun työvoimareservi eli myös työttömät ja työelämän ulkopuolella olevat pitää saada mukaan työelämään ja nostaa työllisyysaste 80 prosenttiin vuoteen 2040 mennessä.

Muuttotappion kääntäminen -voitoksi Kainuun veto ja pitovoimaa vahvistamalla

Kainuun on kärsinyt muuttotappiota ja väestö on vähentynyt jo vuosikymmeniä, mikä syö maakunnan elinvoimaa. Suurin lähtijöiden ryhmä ovat olleet 15-35 vuotiaat eli toisen ja korkea-asteen opiskelijoista työkäisiin. Tilastokeskuksen väestöennusteessa (2019) Kainuun pysyvien asukkaiden määrä laskee alle 60 000. Tämän ennusteen toteutumisen estämiseksi asetetaan tavoitteeksi nettomuuttovoitto ja väestön vähenemisen pysäyttäminen 70 000 vuoteen 2040 mennessä. Kainuun veto- ja pitovoimaa työ- ja opiskelupaikkana, matkailu- ja sijoituskohteena sekä yritysten toimintaympäristönä tulee edelleen vahvistaa.

Kainuusta tehdään monipaikkaisuuden ja etätönn mallimaakunta

Kainuun saavutettavuudesta pitää huolehtia ja luoda maakuntaan etätönn tekemiseen vetovoimaiset olosuhteet, joissa yhdistyvät toimivat työtilat, nopeat tietoliikenneyhteydet sekä laadukkaat ja kiinnostavat vapaa-ajan viettomahdollisuudet eri kohderyhmille. Kainuun tulee aktiivisesti osallistua monipaikkaisuuteen liittyvien veroratkaisujen pilotoitien, kuten E-kuntalaisuus ja monikuntalaisuus, toteuttamiseen.

Kainuun itsenäinen asema turvataan

Vahvistetaan ja kehitetään Kainuuta täysivaltaisena itsenäisenä maakuntana, joka tekee hyvää ja tuloksellista alueen sisäistä, kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä. Hyödynnetään aktiivisesti Kainuun oman päätösvallan tarjoamia mahdollisuuksia niin, että palvelut ja elinvoimaisuus vahvistuvat.

Kainuun julkisen talouden kestävyys vahvistuu

Kainuun kuntien taloutta helpotetaan ja luodaan kuntien kehittämiseen kestävä perusta julkisten palvelujen tuotantoa tehostamalla, yksityisen sektorin työpaikkojen määrää lisäämällä, lisäämällä muuttovoittoa sekä saamalla riittävästi yksityisiä investointeja Kainuun aluetalouteen.

Kainuulaisten hyvinvointi vahvistuu ennaltaehkäisevän työn avulla

Erot suomalaisten ja kainuulaisten hyvinvoinnissa sekä Kainuun sisäiset hyvinvointierot ovat edelleen suuret. Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen vaatii laajaa sektorirajat ylittävää yhteistyötä. Hyvinvointia voidaan parantaa elinkeinojen ja työllisyyden vahvistamisella sekä terveyden, psyykkisen hyvinvoinnin, sosiaalisen pääoman ja yhteisöllisyyden kehittämistoimilla. Työllisyysaste on saatava korkeammaksi, sillä se parantaa alueen väestön toimeentuloa, lisää hyvinvointia ja pienentää sosiaali- ja terveydenhuollon korjaavien toimien tarvetta ja menokehitystä.

Hyvinvointi ja elinvoima 2040 tavoitteiden toteutumisen mittarit:

Mittari	Lähtötaso 2020	Tavoitetaso 2025	Tavoitetaso 2040
Väkiluku	71 664	70 601	70 000
Muuttoero / 5-vuotisjakso	-1319	1605	1 909
Nettosiirtolaisuus / vuosi	192	400	400
Työvoima (henkeä)	30 577	30360	32 250
Työpaikat (lkm)	27 721	28266	31 200
Työllisyysaste (työlliset 15-64 v.sta, %, miehet ja naiset)	63,9 (m:62,2, n:65,8)	72,9	80 (m:80 n:80)
Sosiaali- ja terveystoimen nettokäyttökustannukset (€/as.) (2019)	4 408	4000	3700

THL:n ikävakioitu sairastavuusindeksi (uusin tieto: 2016)	117,5	Kainuu pääsee lähelle koko maan tasoa	Kainuu saavuttaa koko maan tason (100)
Onnelliseksi itsensä kokevien osuus	54,6 (koko maa:51,5)	Itsensä onnelliseksi kokevien osuus suurempi kuin koko maassa	
Työkyvyttömyyseläkettä saavat (% 16-64 v.)	9	7	4
Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus	25	27	32
Monipaikkaisuus: ihmismassojen liikkumisdata (teleliikenne)		20% kasvu vuodesta 2020	20% kasvu vuodesta 2025

2. Elinkeinot ja osaaminen

Kainuun kärkialat ovat kaivannaisala, biotalous, teknologiateollisuus ja matkailu. Kainuuseen on saatu vuoteen 2040 mennessä uusia ankkurirytyksiä ja –toimijoita, mm. datakeskus, kemiallisen metsäteollisuuden (KCF) ja luonnontuotealan toimijoita, puutuoteteollisuutta, metalliteollisuutta sekä akkuminaerialien louhintaa ja jatkojalostusta. Valmistava teollisuus on tehnyt 2020-luvulta lähtien merkittäviä teollisuus 4.0 -investointeja. Kainuun ammatilliseen ja korkeakoulutukseen on investoitu digitaalisia oppimisympäristöjä.

Vuonna 2040 raakapuuta ei juurikaan viedä pois maakunnasta, vaan jalostetaan Kainuussa. Sellun tuotanto alkoi 2020-luvun puolivälissä ja TKI-toiminnan tuloksena uusia sellupohjaisia innovaatioita tuotetaan ketterästi kokeillen markkinoille. Kuhmon Woodpolis on kasvava puutuoteteollisuuden kvalifioitu ekosysteemi ja oppimisympäristö, joka houkuttelee osaajia myös ulkomailta. Kainuussa on elinvoimainen kestävä maatalous, jolla vaikutetaan positiivisesti ilmastomuutoksen hillitsemiseen sitomalla hiiltä.

Kaivannaistoiminnassa ja biotaloudessa Kainuulla on merkittävä kansallinen ja kansainvälinen rooli myös alhaisen jalostusasteen puolivalmisteiden tuottajana. Tuotannon sivuvirtojen jalostamiseen ja tuotantoprosessien kehittämiseen on syntynyt erittäin korkean jalostusasteen ja lisäarvon ratkaisuja ja tuotteita, joita myös valmistetaan Kainuussa. Urban mining (kierrätettävien raaka-aineiden jalostaminen) ja kiertotalous laajemminkin ovat merkittäviä kasvualoja.

Biotalouden yritysekosysteemeissä tehdään elinvoimaista TKI yhteistyötä. Yritykset tuottavat fossiilisia raaka-aineita korvaavia korkean jalostusasteen vientituotteita marja- ja metsäteollisuudessa. Ilmastonmuutoksen vaikutukset näihin toimialoihin tunnistettiin hyvissä ajoin ja tarvittavat sopeutumistoimet turvasivat vakaan toimintaympäristön.

2020 luvulla vauhdittunut vihreä siirtymä ja liikenteen sähköistyminen lisäsivät merkittävästi akkumetallien ja -kemikaalien ja muiden kriittisten mineraalien kysyntää ja vauhdittivat kaivannaisalan kasvua Kainuussa. Kaivannaisteollisuus työllistää 2030 luvulla jo yli 3000 henkeä. Kainuussa on useita kaivoksia (Terrafame, Sotkamo Silver, Otanmäki, RG stone, Tulikivi, Juuan dolomiittikalkki ja Elementis Minerals), kaivannaisalan tutkimusta, koulutusta ja jatkojalostusta sekä tuloksellista yhteistyötä tekevä kaivannaisklusteri.

Suurteholaskentaan keskittyneellä toiminnalla ja myös Euroopan tehokkaimpien Euro-HPC -supertietokoneiden, LUMI ja sen seuraajien, vanavedessä on saatu alueelle useita datakeskuksia, joille Renforssin Ranta on energiatehokas, turvallinen ja toimintavarma sijaintiympäristö. Euroopan ja Aasian yhdistävä, 2025 käyttöön otettu, Koillisväylän datakaapeli on tuonut Kajaanin dataliikenteen valtaväylälle ja yhdeksi sen solmukohdista tarjoten sijainnin taikka räätälöityjä palveluja niin itäisille kuin läntisillekin toimijoille.

Kainuun datakeskustoimialan ja datankäsittelyn toimijoista on muodostunut erottuva, vetovoimainen ja laadukas ekosysteemi, joka palvelee yritys- ja TKI- toimintaa kansallisesti ja kansainvälisesti. Ekosysteemi houkuttelee uusia osaajia sekä opiskelijoita alueelle. Ammattikorkeaa-, yliopisto- ja tohtorikoulutus tuottavat kasvavia data-analytiikan ja peliteollisuuden start-up:ja. Ammattikorkean ja hanketoiminnan satsaukset

datankäsittelyn ja analysoinnin osaamiseen, osaamis- ja koulutuspalvelujen tuottamiseen sekä hyvä verkostotyö tuovat ja generoivat eri alojen osaajia, opiskelijoita ja uusia asukkaita Kainuuseen.

Koilliskaapeli menee Kainuun ja Kajaanin kautta. Data liikkuu sujuvasti Euroopan ja Aasian välillä Kainuun datakeskuksen ja Koillisväylän datakaapelin kautta. Arktinen kaapeli on globaalien dataliikenteen ykkösväylä - Kajaanilla on globaalisti vahva asema solmukohtana. Suuryritykset luottavat Kainuun datakeskuksen turvallisuuteen ja haluavat sen asiakkaaksi.

Kainuussa on toimiva innovaatiojärjestelmä, joka on integroitunut kansallisesti ja kansainvälisesti. Innovaatiotoiminnassa korostuvat Kainuun kärkitoimialojen tuotantoprosessit ja tuotekehitys sekä cleantech ja kiertotalous. Innovaatiopolitiikka on vahvistanut ja nostanut kainuulaisten teollisuusyritysten jalostusastetta ja synnyttänyt uusia yrityksiä.

Elinkeinopolitiikassa on panostettu entistä enemmän myös luoviin aloihin ja tasa-arvoiseen aluekehittämiseen 2020-luvulta lähtien, jolloin havahduttiin naisten vähyyteen nuorten aikuisten ikäluokissa. Toisaalta oltiin ajoissa liikkeellä hyödyntämässä korona kriisin vahvistamaa viihde- peli- ja kulttuurialaa kehittämällä Kainuuseen niiden vetovoimainen toimintaympäristö ja koulutustarjonta. Kainuussa on vireä ja vetovoimainen luovien alojen (musiikki, kirjallisuus, peliala, viihdeala ja elokuva-ala) osaamiskeskittymä. Kainuuseen on saatu kansainvälisiä elokuva- ja sarjahankkeita. Kalevala-, luonto- ja kulttuuriperintöä sekä taide- ja kulttuuritarjontaa on kehitetty vetovoimatekijöiksi ja asukkaiden hyvinvoinnin vahvistajiksi.

Työ- ja opinto- ja harjoittelupaikkojen tarjontaa monipuolistettiin sekä Kainuun työmarkkinoiden vetovoimaisuutta vahvistettiin 2020-luvulla niin, että nuorilla naisilla on enemmän vetovoimaisia vaihtoehtoja jäädä ja tulla Kainuuseen. Koulutus- ja työmarkkinoiden jakautuminen sukupuolen perusteella mies- ja naisvaltaisiin aloihin (segregaatio) on selkeästi lieventynyt 2020-luvun jälkeen, jolloin lisättiin teknisten alojen markkinointia naisille ja sote-alaa miehille. Näillä toimilla on helpotettu myös osaavan työvoiman saamista.

Matkailu kukoistaa koko Kainuun alueella. Matkailuyritykset ovat verkostoituneet ja luoneet yhdessä saavutettavia matkailupaketteja matkailukeskuksiin sekä kansallisille että kansainvälisille matkailijoille erityisesti Paljakassa, Hossassa, Ukkohallassa ja Vuokatissa. Sotkamo-Vuokatin matkailu- ja urheilukeskus vetää niin matkailijoita kuin urheilualan toimijoita ja opiskelijoita ja tarjoaa vetovoimaiset talviurheilumahdollisuudet, niihin liittyvät opinnot sekä tutkimuksen. Kasvava osa Kainuun matkailua on kulttuuriin, liikuntaan, huippu-urheiluun, luontoon ja historiaan perustuva tapahtumatuotanto, joka on kyennyt ennakoivasti kehittämään tarjontaansa. Myös maineikkaat tapahtumat, kuten Kuhmon kamarimusiikki, ovat kyenneet uudistumaan ja kasvamaan.

Kainuu Arctic Lakeland on tunnettu luontomatkailun luksuskohteena. Kv-markkinoilla turvallisuuden tunne ja hitailu ovat lyöneet läpi. VR-teknologiaa hyödynnetään markkinoinnissa: lähtömaassa turisti pääsee tutustumaan ja valitsemaan pakettinsa sisällön. Matkailu on korkealle jalostettua, vastuullista ja elämyksellistä. Luontomatkailukohteisiin on panostettu ja ne hyödyttävät myös paikallisia asukkaita (luonnonpuistot, vaellusreitit).

Venäjä tunnisti uusiutuvan energian potentiaalinsa ja on siirtymässä fossiilitaloudesta uusiutuvaan. Kainuulaiset yrittäjät voivat toimia alihankkijoina Barentsin ja arktisen alueen suurilla rakennustyömailla ja infrahankkeissa. Työssäkäynti rajan yli puolin ja toisin on helpottunut, byrokratia madaltunut huomattavasti 2020-luvun alkuun verrattuna joustavien viisumikäytäntöjen ansiosta. E-viisumi mahdollistaa Kainuuseen saapuville turisteille matkailun myös Venäjän puolelle. Yhteiset rajanylittävät matkailupaketit ja ketterät palvelut houkuttelevat Kainuuseen kansainvälisiä matkailijoita.

Kainuuseen on syntynyt vetovoimaiset, korkean tuottavuuden työmarkkinat sekä toimiva koulutusketju ammatillisesta koulutuksesta yliopistokoulutukseen asti. 2020-luvun lopulla Kainuuseen saatiin Kajaanin yliopistokeskuksen kautta uutta yliopistollista koulutusta Vuokatissa toteutettavan Jyväskylän yliopiston koulutuksen lisäksi. Koulutuksessa hyödynnetään verkkopohjaisia ratkaisuja ja digitalisaatiota laajasti. Koulutus ja tutkimus vastaavat joustavasti ja ennakoiden työelämän tarpeisiin. Elinikäiseen oppimiseen panostetaan. Kainuussa on kattavat täydennys- ja muuntokoulutusmahdollisuudet. Kansainväliset opiskelijat haluavat tulla opiskelemaan ja jäädä Kainuuseen. Heidät tunnustetaan arvokkaaksi työvoimaksi.

Elinkeinot ja osaaminen skenaarion saavuttamiseksi asetetaan seuraavat tavoitteet:

Lisää yritysinvestointeja Kainuuseen

Kainuuseen hankitaan kotimaisia ja kansainvälisiä teollisia ja palvelualan yritysinvestointeja erityisesti Kainuun elinkeinotoiminnan kärkialoille teknologiateollisuuteen, biotalouteen, matkailuun ja kaivostoimintaan. Investointien avulla lisätään kansainväliselle markkinoille tuotteita ja palveluja vieviä yrityksiä sekä yksityisen ja julkisen sektorin työpaikkoja.

Uusia yrityksiä, toimialojen vetureita ja työpaikkoja

Kainuuseen tarvitaan kaikille toimialoille lisää yrityksiä ja etenkin yksityisen sektorin työpaikkoja. Myös työelämän laatua pitää kehittää. Veto- ja pitovoimaisten työpaikkojen määrän kasvu vaikuttaa myönteisesti väestörakenteeseen ja julkisen talouden kehitykseen. Kainuuseen tarvitaan eri toimialoille kasvavia ja kilpailukykyisiä vientiyrityksiä, jotka vetävät oman toimialansa kasvua ja joiden yhteydessä toimii kukoistavia liiketoimintaekosysteemejä. Niissä yritykset sekä tutkimus- ja kehittämisorganisaatiot tekevät tuloksellista T&K&I -yhteistyötä. Neljäs teollinen vallankumous mullistaa yritysten toimintaympäristön. Kainuulaisten yritysten valmiuksia selviytyä ja hyötyä muutoksesta pitää vahvistaa.

Aluetalouden kasvun ja viennin lisääminen sekä resilienssin vahvistaminen

Kainuu tarvitsee aluetalouden kasvun sekä alueen resilienssin eli muutosjoustavuuden vahvistamiseen vientiin tähtääviä kasvuyrityksiä, joiden syntyä ja kehittymistä vauhditetaan uusissa ja olemassa olevissa yrityksissä. Kehittämispanostukset keskitetään yrityksiin, joilla arvioidaan olevan parhaimmat kannattavan kasvun mahdollisuudet tai suurin aluetaloudellinen vaikutus. Resilienssin vahvistamiseksi julkisen talouden kustannustehokkuus on saatava valtakunnallisesti huipputasolle, jotta väestön ikääntymisestä johtuvat kasvavat palvelutarpeet voidaan hoitaa. Samoin Kainuun pitää vähentää riippuvuuttaan yksittäisistä isoista yrityksistä. Tämä onnistuu saamalla maakuntaan uusia toimialavetureita sekä lisäämällä yritysten määrää eri toimialoilla. Myös alueen hyvä sisäinen ja ulkoinen saavutettavuus, korkean osaamisen ja tuottavuuden työpaikat sekä korkea koulutustaso ovat tärkeitä.

Teollisuuden ja palvelujen jalostusastetta sekä työn tuottavuutta korkeammaksi

Jotta Kainuun aluetalous voisi kestävästi kasvaa ja julkista taloutta kestävästi rahoittaa, pitää maakuntaan saada lisää korkean jalostusasteen teollista tuotantoa nostaa maakunnassa tuotettujen tuotteiden ja palvelujen jalostusastetta sekä parantaa työn tuottavuutta. Tämä edellyttää panostuksia yritysten kehittymistä tukevaan tutkimus-, kehitys ja innovaatiotoimintaan. Jalostusasteen nostaminen tukee kestävästä paikallisesta raaka-aineesta saadaan enemmän arvoa ja hyötyä. Korkea työntuottavuus vahvistaa julkisen talouden rahoitus pohjaa sekä kainuulaisten ostovoimaa ja kulutuskysyntää.

Yritysten ja maatilojen jatkuvuuden turvaaminen onnistuneilla omistajanvaihdoksilla

Kainuulaisten yrittäjien keski-ikä on korkea ja merkittävä osa yrittäjistä on eläköitymässä lähivuosina. Yritysten omistajanvaihdokset tulee huomioida ennakoivasti osana yritysten elinkaarta ja tärkeänä osana yritysten kehittämistoimenpiteitä niin, että mahdollisimman monen yrityksen liiketoiminta jatkuu ja laajenee. Maatilojen sukupolven vaihdoksia pitää edistää ja niihin liittyvä riittävä osaaminen ja neuvonta turvata.

Tutkimus- kehitys- ja innovaatiotoiminta ja osaaminen vahvistuvat

Yritykset eivät pysy kilpailukykyisinä ilman riittävää liiketoimintaosaamista, tuotekehitystä ja toimintojen kehittämistä. Tutkimus- kehitys- ja innovaatiotoiminnassa on kansainvälinen yhteistyö keskeisessä asemassa. Toiminnan avulla tulee löytää uusia markkinoita sekä kehittää uusia tuotteita ja uutta liiketoimintatapaa. Alueellista koulutusta ja osaamista uudistetaan yritys- ja työmarkkinalähtöisesti. Uudistumista tarvitaan erityisesti teknologiateollisuuden, luonnonvarateollisuuden ja biotalouden sekä matkailun aloille. Myös sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden palvelualojen koulutustarpeet ja tehokkuusvaatimukset kasvavat. Osana täysimittaista koulutusketjua alueen elinkeinoelämän tarpeisiin tarvitaan myös nopeasti ja joustavasti

reagoivaa aikuis- ja täydennyskoulutusta. Kainuuseen tulee luoda symbiooseja perinteisten alojen, perinteisen teollisuuden, uuden teknologian ja uusien startup -yritysten välille.

Kainuuseen kehitetään laadukas koulutuspolku varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta ammattikorkeaja yliopistokoulutukseen

Kainuun veto- ja pitovoiman vahvistamiseksi sekä työnantajien tarvitsemien osaajien saamisen turvaamiseksi Kainuuseen kehitetään kattava, laadukas ja vetovoimainen koulutustarjonta, joka kattaa koulutuspalvelut varhaiskasvatuksesta yliopistokoulutukseen asti.

Työ- ja opiskelukaisten naisten määrän lisääminen Kainuussa

Väestön vähenemisen ja poismuuton seurauksena Kainuussa on nuorten aikuisten ikäluokassa selkeästi vähemmän naisia kuin miehiä. Tämä epäsuhta poistetaan kehittämällä opiskelutarjontaa ja työmarkkinoita naisille vetovoimaisemmaksi, purkamalla työmarkkinoiden segregaatiota sekä kehittämällä maakunnan vapaa-ajan palveluita ja perheystävällisyyttä huomioiden naisten ja äitien prioriteetit.

Matkailijoiden määrä Kainuussa kasvaa

Matkailijoiden määrää Kainuussa kasvatetaan markkinoinnilla, vahvistamalla vetovoimaa sekä kehittämällä matkailupalveluita ja saavutettavuutta. Erityisesti kansainvälisten matkailijoiden saamiseen panostetaan.

Elinkeinot ja osaaminen 2040 tavoitteiden toteutumisen mittarit:

Mittari	Lähtötaso 2020	Tavoitetaso 2025	Tavoitetaso 2040
BKT/asukas (eur)	33 117	35 000	42 000
Työn tuottavuus (1000 euroa/työntekijä)	77	88	126
Vienti (milj. euroa)	420	500	800
Vientiyritykset (lkm)	103	120	300
Kasvuyritykset (lkm).	90	100	270
Tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot (euroa/asukas)	383	450	1200
Kuntatalouden vuosikate (€/as.)	318	500	600
Rekisteröityjen yöpymisten määrä, kotimaiset (lkm. koko vuosi)	822 000	850 000	1,2 milj.
Rekisteröityjen yöpymisten määrä, ulkomaiset (lkm. koko vuosi)	45 000	55 000	300 000
Yliopistokoulutus Kainuussa	1 pysyvä perustutkinto-koulutusohjelma	3 pysyvää perustutkinto-koulutusohjelmaa	4 pysyvää perustutkinto-koulutusohjelmaa
Nuorten naisten määrä (19-29 v.)	2 881	3000 ja enemmän / yhtä paljon kuin miehiä	3900 ja enemmän / yhtä paljon kuin miehiä
Nuorten naisten määrä (30 – 45 v.)	5 235	5500 ja enemmän / yhtä paljon kuin miehiä	6000 ja enemmän / yhtä paljon kuin miehiä

3. Vihreä ja oikeudenmukainen siirtymä

2020-luvulla käynnistynyt EU:n politiikan ohjaama elinkeinojen ja yhteiskunnan vihreä, oikeudenmukainen ja digitaalinen siirtymä ovat onnistuneet. Kainuun julkinen sektori, yhdistykset ja yritykset aloittivat aktiivisesti ja ennakoivasti muutoksen ja onnistuivat myös hyödyntämään EU:n siirtymiin kohdentamaa suoraa ja Kainuuseen allokoitua rahoitusta. Siirtymät loivat uusia vähähiilisen talouden työpaikkoja ja lisäsivät tarvetta työvoiman osaamisen päivittämiseen Kainuussa, mikä toi uusia työtilaisuuksia Kainuun oppi- ja tutkimuslaitoksille.

Uusien investointien houkuttelussa ja hyväksymisessä punnitaan vaikutukset ympäristölle, eikä hyväksytä kestävyystavoitteiden vastaista yritystoimintaa. Kestävä kehitys on ollut pitkään Kainuun kehittämistä ohjaava periaate. Uusiutuvan energian osuus on Kainuussa yli 80 %. Erityisesti tuulivoimateollisuus on vahvaa. Tuulivoimaa hyödynnetään datakeskuksen supertietokoneiden energiantarpeen kattamiseen. Vuonna 2040 Kainuu on omavarainen uusiutuvan sähköntuottaja ja kaikki tuulivoimalle soveltuvat sijainnit on otettu käyttöön. Kainuussa on huippuluokan energiaosaamista esim. hukkalämmön hyödyntämisessä ja energiatehokkuudessa.

Kainuussa eletään ilmastovastuullista arkea. Ilmaston lämmitessä lämmitystarve on vähentynyt ja tämä on hyödynnetty. Lämmitystapamuutoksilla on saatu päästöt pienentymään. Koulutuksen ja TKI -toiminnan tuloksena on kehitetty ja tuotu myös muualta osaamista siitä, miten kasvihuonepäästöjä vähennetään, sekä luotu skaalattavia ratkaisuja. Kainuulaiset yritykset tuottavat ilmastomuutoksen hillintään ja sopeutumiseen tarvittavia ratkaisuja kainuulaisille, mutta myös globaaleille markkinoille. Kainuun maakunta saavutti hiilineutraaliustavoitteeseensa vuonna 2030, jonka jälkeen matka jatkui kohti hiilinegatiivisuutta. Julkiset hankinnat luovat kysyntää ja kotimaan referenssejä vähähiilille ratkaisuille. Kainuun metsien kasvu lisääntyy hyvällä metsien hoidolla, kestäväällä käytöllä ja ilmastomuutoksen myötä pidentyneellä kasvukaudella. Kainuu on kansallisesti merkittävä hiilinielu.

Ilmastomuutoksen hillinnässä ja sopeutumisessa on onnistuttu. Kainuun talvet ovat toki lyhentyneet ja sään ääri-ilmiöt kasvaneet 2020 lukuun verrattuna, mutta talvet ovat vielä valkoisia ja lumi-innovaatioiden avulla keinolumiolosuhteet ovat jopa pidentäneet rinne- ja hiihtokautta viimeisen 20 vuoden aikana. Samoin kasvukausi on pidentynyt, mikä hyödyttää Kainuun biotaloutta. Luonnon monimuotoisuus on kyetty säilyttämään ja sen ansiosta luonto on sopeutumiskykyinen muuttuvassa ilmastossa.

Vihreä ja oikeudenmukainen siirtymä -skenaarioiden saavuttamiseksi asetetaan seuraavat tavoitteet:

Kainuu kasvattaa painoarvoaan merkittävänä uusiutuvan energian tuottajana

Vihreän siirtymän osana siirrytään pois fossiilisen uusiutumattoman energian käytöstä. Kainuussa on mittavat uusiutuvan energian raaka-aineet, joiden kestävää hyödyntämistä lisäämällä Kainuusta tulee merkittävä uusiutuvan energian tuottaja ja viejä.

Kainuu pysyy kansallisesti merkittävänä hiilinieluna

Aktiivisella ja osaavalla metsien hoidolla sekä riittävällä määrällä suojelualueita Kainuu säilyttää asemansa merkittävänä hiilinieluna, mutta samalla varmistaa omien metsävarojen intensiivisen ja kestävästi hyödyntämisen ja jalostamisen Kainuussa mekaanisen ja kemiallisen metsäteollisuuden tuotantoyksiköissä.

Kainuu on hiilineutraali vuonna 2035 ja jatkaa sen jälkeen kehitystä kohti hiilinegatiivisuutta

Kainuu sitoutuu Marinin hallituksen hiilineutraalisuustavoitteisiin. Hiilineutraalisuus ja -negatiivisuus saavutetaan hiilidioksidipäästöjä vähentämällä ja hiilinieluja vahvistamalla. Vuoteen 2040 mennessä Kainuu vähentää päästöjään 80 % vuoden 2007 tasosta.

Elinympäristön hyvä tila ja luonnon monimuotoisuus turvataan Kainuussa

Luonnonympäristön erinomainen tila on Kainuun elinkeinojen kestävä tulevaisuuden edellytys. Elinvoimainen matkailuelinkeino ei voi kehittyä, biotalous ei voi kestävästi kasvaa eikä kaivannaistoiminta olla kestävä ilman ympäristöllisesti kestävä kehityksen varmistamista. Elinkeinojen kehittämisen ratkaisuihin luonnon kanto- ja

ekosysteemien palautumiskykyä ei saa ylittää. Kainuun lajiston monimuotoisuus turvataan. Kainuussa esiintyvistä uhanalaisista lajeista yksikään ei häviä eikä uusia lajeja tule uhanalaisiksi. Vesistöjen tila ja käyttökelpoisuus säilyy hyvänä.

Vihreä ja oikeudenmukainen siirtymä 2040 tavoitteiden toteutumisen mittarit:

Mittari	Lähtötaso 2020	Tavoitetaso 2025	Tavoitetaso 2040
Uusiutuvan energian osuus energiankulutuksesta (%)	55%	65%	80%
Energiaomavaraisuus	59%	65%	100%
Kasvihuonekaasupäästöt (CO2-ekv)	647,5	500	80 % vuoden 2007 tasosta
Metsien hiilinielut (CO2-ekv): puuston kasvu / poistuma	Puuston kasvu on poistumaa suurempi	Puuston kasvu on poistumaa suurempi	Puuston kasvu on poistumaa suurempi
Pintavesien ekologinen tila vesimuodostumittain: joet (km) ja järvet (ha, lukumäärä)	Kainuun järvistä ei ole yhtään prosenttia huonoja (erinomaisia 17%). Joista ei ole yhtään prosenttia välttäviä / huonoja (erinomaisia 15%).	Säilytetään jokien ja järvien hyvä tila.	Säilytetään jokien ja järvien hyvä tila.
Luonnon monimuotoisuusmittari	Monimuotoisuus hyvällä tasolla	Monimuotoisuuden hyvä taso säilyy	Monimuotoisuuden hyvä taso säilyy
Kainuun kunnat ja maakunta Hinku verkostoon*	Kainuussa kaksi Hinku-kuntaa	Kainuussa neljä Hinku-kuntaa	Kaikki Kainuun kunnat ja maakunta Hinku- verkostoon

*Hinku-verkosto: 2008 perustettu ilmastonmuutoksen hillinnän edelläkävijöiden verkosto, joka kokoaa yhteen kunnianhimoisiin päästövähennyksiin sitoutuneet kunnat ja maakunnat sekä alan yritykset ja asiantuntijat.

4. Saavutettavuus ja aluerakenne 2040

Kainuussa on toimivat ja vuorotarjonnaltaan riittävät juna-, lento- ja linja-autoyhteydet. 2020-luvulla aloitettu yhteistyö ja edunajaminen tuottivat tulosta saavutettavuudessa. Niin ikään 2020-luvulla alkanut voimakas kansainvälisen matkailun kehittäminen ja kasvu vakiinnuttivat Kainuuseen markkinaehtoisen lentoliikenteen. Lentomatrustajien määrä Kainuussa on noussut noin 130 000, mikä perustuu kansainvälisten matkailijoiden määrän kasvuun. Kainuuseen lentävät sähkölentokoneet ladataan maakunnassa tuotetulla tuulivoimasähköllä. Kajaanin ja Helsingin välinen matka-aika henkilöliikenteen junalla on alle viiden tunnin. Itäisen Suomen raideliikenne on kehittynyt ja monipuolistunut (Kajaani-Joensuu-Kouvola linja).

Ketterät ja innovatiiviset kokeilut mm. liikkuvien palveluiden tarjoamisessa ovat luoneet käyttäjien tarpeita vastaavia uusia palveluita ja älykkäitä ratkaisuja (esim. MaaS eli liikkuminen palveluna). Kainuu on monipaikkaisen asumisen ja olemisen alue. Isoimpien keskusten ja taajamien välillä ovat toimivat yhteydet ja ne ovat helposti saavutettavissa. Kuntien välisessä ja taajamien joukkoliikenteessä käytetään päästöttömiä ajoneuvoja. Arjen liikkuminen ja matkakäytöt ovat sujuvia ja turvallisia. Liikenteen infrastruktuuri on toimivaa ja sopeutunut sään ääri-ilmiöihin. Eri matkustustavat kuljettavat joukkoliikenteessä yli miljoona matkustajaa vuodessa. Teollisuuden kestävä kasvun mahdollistavat kriittiset infrastruktuurihankkeet on saatu toteutettua.

Saavutettavuus itä-länsi -suunnassa on parantunut. Barentsin ja Euregio Karelia alueiden yhteistyörakenteita hyödynnetään Kainuun liikenteellisen saavutettavuuden, tietoliikenteen ja kytkeytyneisyyden parantamiseksi. Barentsin alueella itä-länsisuuntainen sähköinen lentoliikenne on käynnistynyt yhteistyön ja edunajamisen tuloksena. Kainuu on helposti saavutettavissa ja on vetovoimainen vierailu-, matkailu-, asuinkohde.

Kainuussa on yritysten sekä monipaikkaisen asumisen ja etätöiden tarpeita vastaavat tehokkaat ja toimintavarmat tietoliikenneyhteydet. Valokuituyhteydet kattavat myös vapaa-ajanasutuksen tukien

monipaikkaista asumista. Mobiiliyhteydet täydentävät kiinteitä laajakaistayhteyksiä. Töiden tekeminen etänä Kainuusta käsin onnistuu mainiosti esimerkiksi loma-asunnolta, kodista tai etäpalvelutoimistolta.

Saavutettavuus ja aluerakenne 2040 -skenaarion toteutumiseksi asetetaan seuraavat tavoitteet:

Kainuuseen rakennetaan ja ylläpidetään koko maakunnan kattavat nopeat tietoliikenneyhteydet

Yhteiskunnan digitaalinen siirtymä edellyttää toimintavarmoja ja nopeita tietoliikenneyhteyksiä. Digitaaliset palvelut, yritystoiminta ja etätö eivät onnistu ilman niitä ja tietoliikenneyhteydet ovat myös Kainuun veto- ja pitovoimaisuuden sekä resilienssin edellytys. Tietoliikenneyhteydet ovat vähintään yhtä tärkeitä kuin fyysisen saavutettavuuden mahdollistava infrastruktuuri.

Kainuun sisäinen ja ulkoinen saavutettavuus paranee

Saavutettavuuden kehittäminen on jatkuvaa työtä. Infrastruktuuri kuluu ja luo korjausvelkaa. Kehittämistarpeet muuttuvat ja niihin pitää pystyä ennakoivasta vastaamaan. Kainuun sisäistä ja ulkoista saavutettavuutta (mkl. tietoliikenne) kehitetään liikennejärjestelmätöillä, hyvällä yhteistyöllä ja edunajamisella sekä alueidenkäytön suunnittelulla. Kainuussa ulkoisen ja sisäisen saavutettavuuden kehittämisessä korostuvat elinkeinoelämän toimintaedellytysten kehittäminen (mkl. matkailu) ja varautuminen uusiin investointeihin. Kriittistä on varmistaa edunajamisella ja yhteistyöllä Kainuuseen elinkeinojen kehittymisen edellyttämä määrä rahoitusta infrastruktuurin kehittämiseen.

Saavutettavuus ja aluerakenne 2040 tavoitteiden toteutumisen mittarit:

Mittari	Lähtötaso 2020	Tavoitetaso 2025	Tavoitetaso 2040
Liikenteen vihreä siirtymä: sähkö- biokaasu-, vety tms. päästöttömien autojen määrä Kainuussa	0%	Päästöttömien autojen osuus 5% Kainuun autokannasta	Päästöttömien autojen osuus 30% Kainuun autokannasta
Liikenteen vihreän siirtymä: biokaasuasemat Kainuussa	0	1 biokaasuasema	3 biokaasuasemaa
Kiinteän verkon *) laajakaistasaatavuus kotitalouksista \geq 100 Mbit/s (valokuituyhteys)	55 (28) %	65 (55) %	90 (70) %
Kajaanin lentoaseman matkustajamäärät	87 307 (v. 2019)	90 000	130 000
Matka-aika Kajaani-Helsinki henkilöjunalla (Savonrata ja Itärata)	noin 6 h	noin 6 h	alle 5 h
Teollisuuden kestävä kasvun edellyttämien infrastruktuurihankkeiden toteutuminen	Infrastruktuurin taso ei täysin vastaa teollisuuden vaatimuksia	Teollisuudelle kriittiset infrastruktuurihankkeet toteutuvat	Teollisuudelle kriittiset infrastruktuurihankkeet toteutuvat

*) kiinteän verkon yhteydet ovat 100 Mbit/s kaapeli- ja valokuituyhteydet yhteensä, valokuitu on ainut yhteys, jonka nopeus on symmetrinen ja ohjelmallisesti nostettavissa 1 Gbit/s nopeuteen

Kainuun maakuntaohjelma 2022–2025

Kehittämisen painopisteet

Hyvinvointi ja elinvoima

Osaava työvoima

Valmistuu myöhemmin

Koulutus ja osaaminen

Valmistuu myöhemmin

Hyvinvointi, työllisyys ja elinvoima

Erot suomalaisten ja kainuulaisten hyvinvoinnissa sekä Kainuun sisäiset väestön hyvinvointierot ovat edelleen suuret. Alueen ja kansalaisten hyvinvointia voidaan parantaa elinkeinotoimintaa monipuolistamalla, työllisyyden vahvistamisella ja terveyden, psyykkisen hyvinvoinnin, sosiaalisen pääoman ja yhteisöllisyyden kehittämistoimilla. Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen vaatii laajaa sektorirajat ylittävää yhteistyötä.

Keskeisimmät haasteet Kainuun alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman (2021-2024) mukaan Kainuussa kansalaisten hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen liittyen ovat mielenterveyden edistäminen ja ehkäisevä päihdetyö, terveellisten elintapojen ja toiminta- ja työkyvyn edistäminen, osallisuuden vahvistuminen ja yksinäisyyden vähentyminen sekä tapaturmien, väkivallan ja turvattomuuden ehkäiseminen. Em. haasteisiin voidaan vaikuttaa eri toimijoiden ennalta ehkäisevällä työllä sekä kuntalaisten omilla toimilla hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä. On tärkeää, että sosiaali- ja terveystalvet ovat oikea-aikaisesti ja tarpeen mukaisesti saatavilla ja saavutettavissa mm. digitaalisuutta hyödyntäen. Erityisesti heikossa asemassa olevien väestöryhmien hyvinvoinnin ja terveyden sekä osallisuuden edistäminen ovat tärkeitä väestön eriarvoisuuden vähentämiseksi. Kansalaisten ja väestöryhmien välisen yhdenvertaisuuden edistäminen vahvistaa kansalaisten hyvinvointia ja koko alueen elinvoimaa.

Kainuulaisten työikäisten työllisyys on saatava nykyistä paremmaksi kaikissa ikäryhmissä ja erityisesti miesten osalta vähintään samalle tasolle naisten työllisyysasteen kanssa. Hyvä työllisyys parantaa väestön toimeentuloa, lisää kansalaisten toiminnan mahdollisuuksia ja ylipäätään parantaa edellytyksiä taata hyvinvointia alueen väestölle. Osallisuuden kokemus ja positiivinen mielenterveys ovat hyvinvoinnin ja elämänlaadun kannalta keskeisiä voimavaroja, jotka tutkimuksen (THL) mukaan ovat vahvimmat työssäkäyvillä. Työelämän laadun kehittäminen kohdistuu työturvallisuuteen, - hyvinvointiin, työssä jaksamiseen, työhön sitoutumiseen sekä erityisesti nuorten työelämävalmiuksien vahvistamiseen. Toimivat ja helposti saavutettavissa olevat kulttuuri- ja liikuntapalvelut sekä luonnossa liikkumisen mahdollisuudet hyvinvoinnin tekijöinä ovat Kainuun vahvuuksia.

Ammattitaitoisen ja osaavan työvoiman saaminen kaikille toimialoille on yksi keskeisimmistä tekijöistä Kainuun kehityksen ja elinvoiman kannalta. Olennaisia ovat nykyisen työvoiman osaamisen päivittäminen ja vahvistaminen työelämän tarpeita vastaavaksi, samoin monipuoliset kouluttautumismahdollisuudet sekä niiden hyvä saavutettavuus. Kainuun elinvoiman vahvistaminen tarvitsee uusia asukkaita sekä kotimaasta että ulkomailta. Aktiivinen työperäinen maahanmuuttopolitiikka ja monikulttuurisuuden vahvistaminen ovat merkittävä osa Kainuun kehittämistä.

Ihmisten henkisellä, sosiaalisella ja fyysisellä hyvinvoinnilla on laajoja vaikutuksia paikalliseen yhteisöön ja koko yhteiskuntaan. Hyvinvoinnin vahvistuminen parantaa kainuulaistenkin mahdollisuuksia pitää huolta läheisistään ja ympäristöstään. Osallisuuden kokemus on keskeinen osa hyvinvointia ja siihen liittyy muun muassa kokemus merkityksellisyydestä sekä toiminta- ja vaikutusmahdollisuuksista. Hyvinvoivat ja aktiiviset kainuulaiset vaikuttavat myönteisesti koko alueen vireyteen, veto- ja pitovoimaan.

Sosiaali- ja terveydenhoitopalvelut järjestetään Kainuussa maakunnan laajuisesti pl. Puolanka perusterveyden- ja sosiaalihuollonpalveluiden osalta. Kainuun sote on määritellyt vuosille 2021-2024 hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategiset linjaukset ja toiminnan strateginen päämäärä ovat hyvinvoivat, aktiiviset ja osallistuvat asukkaat ja kainuulaiset.

Kainuun soten organisaation, joka on maakunnan suurin julkinen työnantaja, tavoitteena on olla houkutteleva työpaikka, sillä on tehokkaat toimintatavat, parhaat palvelut sekä tasapainoinen talous.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen uuden järjestämismallin (sote-uudistus vuoden 2023 alusta) käyttöönotolla, palveluja ja toimintatapoja uudistamalla tullaan huolehtimaan sosiaali- ja terveydenhoidon korjaavien toimien kustannustehokkaasta toteutuksesta.

Terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseen tähtäviä toimia tulee Kainuussa toteuttaa edelleen ja entistä tiiviimmin toimijoiden yhteistyönä. Kuntien rooli tässä työssä on keskeinen, jota alueen muiden toimijoiden tulee tukea. Vaikuttavien toimien toteuttamisella on pitkällä tähtäyksellä vaikutuksia myös korjaavien palvelujen kustannuskehitykseen.

Yleistavoite

Tavoite on, että kainuulaisten hyvinvointi vahvistuu ja syrjäytyminen vähenee. Maakunnan sisäisiä alueellisia sosioekonomisia eroja saadaan kavennettua hyvään suuntaan. Kainuun työllisyysaste nousee kaikissa ikäluokissa ja erityisesti miesten työllisyysaste. Maakuntaan saadaan uusia asukkaita ja lisää osaavaa työvoimaa. Alueen asukkaiden hyvinvoinnin lisääntyminen näkyy hyvän elämänlaadun kokemisen, turvallisuuden ja onnellisuuden tunteen vahvistumisena.

Kehittämistavoitteet

Kainuulaisten terveys, hyvinvointi ja toimintakyky kohenevat, samoin eri väestöryhmien, sukupuolten väliset terveyserot sekä eriarvoisuus vähenevät alueen sisällä ja koko maahan verrattuna

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022-2025

- Selvitetään eri väestöryhmien hyvinvoinnin tilaa, paneudutaan terveyserojen ja pahoinvoinnin juurisyihin, suunnitellaan ja toteutetaan tukitoimet sen mukaan sekä vahvistetaan terveyden tasa-arvoa kuntien, järjestöjen sekä yritysten yhteistyönä
- Kainuulaisia kannustetaan hyvinvointia edistäviin valintoihin, liikuntaan ja terveellisiin elintapoihin sekä parannetaan kuntapalvelujen saavutettavuutta ja laatua
- Integroidaan liikunta ja muu harrastustoiminta kaikkien Kainuun koulujen ja päiväkotien opetussuunnitelmiin ja päivittäiseen toimintaan
- Digitalisaatiota, palvelumuotoilua ja liikkuvia palveluja hyödyntäen turvataan asioinnin sujuvuus ja palvelujen saatavuus, saavutettavuus, laadukkuus ja asiakaslähtöisyys
- Kehitetään terveyttä edistävää ohjausta ja neuvontaa, varhaisen tuen ja puuttumisen toimintamalleja, ennaltaehkäiseviä palveluja
- Toteutetaan kohdennettuja ja erityisiä toimia naisten ja miesten hyvinvoinnin ja sukupuolten välisen tasa-arvon sekä nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseen
- Kehitetään ja hyödynnetään luontoon (green care) ja kulttuuriin perustuvia terveys- ja hyvinvointipalveluja

Työllisyysaste nousee kaikissa työikäisten ikäluokissa

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022-2025

- Toteutetaan Kainuun työllisyyden kuntakokeilu ja kehitetään uudenlaista toimintaa ja innovoidaan asiakkaille tarkoitettuja työllistäviä palveluja
- Pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen monialaisella ja -ammattillisella yhteistyöllä sekä tähän liittyvän osaamisen kehittäminen
- Edistetään Kainuun miesten työllisyysasteen nostamista samalle tasolle kainuulaisten naisten työllisyysasteen kanssa
- Kehitetään välityömarkkinoita työttömyyden ja avointen työmarkkinoiden välille henkilöille, joiden valmiudet eivät vastaa avointen työmarkkinoiden vaatimuksia, ponnahduslaudaksi kohti avoimia työmarkkinoita

- Tuetaan työllistymistä, jatkuvaa ja elinikäistä oppimista uudelleen kouluttautumisen mahdollisuuksia monipuolistamalla
- Vahvistetaan osatyökykyisten työ- ja toimintakykyä, työllistymistä ja työssä pysymistä (toimintamallien kehittäminen) sekä osatyökykyisten työllistämistä edistävien keinojen tuntemista
- Tunnistetaan työkyvyttömät työnhakijat ja ohjataan heidät tarkoituksenmukaisten palveluiden ja etuuksien piiriin
- Rakennetaan nuorille yksilöllisiä työllistymispolkuja (kainuulainen nuorisotakuu), vahvistetaan nuorten työelämävalmiuksia, opinto-ohjausta, yrittäjyyskasvatusta sekä oppisopimuskoulutusta
- Edistetään opiskelijoiden työllistymistä jo opiskelujen aikana harjoittelumahdollisuuksia lisäämällä
- Edistetään koulutuksesta valmistuneiden nopeaa työllistymistä (valmistumisen jälkeisen 1. työpaikan löytymisen nivelvaihe)
- Kehitetään toimintamalleja, joilla madalletaan työllistämisen kynnyksiä yrityksissä
- Kokeillaan ja lisätään uusia, erilaisia toimintamalleja tai -tapoja työntekijöiden rekrytoinnissa (mm. anonymirekrytointi)

Kainuulaiset jaksavat työssä nykyistä pidempään

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022-2025

- Omistajavaihdosten onnistuminen ja uusien yrittäjien tukeminen
- Työelämän laadun kehittäminen ja uudenlaisten toimintatapojen käyttöönotto
- Uusien toimintamallien kokeilu ja käyttöönotto työn ja perhe-elämän/muun elämän yhteen sovittamiseksi
- Johtamisen kehittäminen (vastaamaan uudenlaisia työkuultuureja)
- Edistetään työhyvinvoinnin ja työsuojelun huomioimista osana jokapäiväistä työelämää

Monikulttuurisuus vahvistuu ja maahanmuuttajien kotoutuminen onnistuu

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022-2025

- Vahvistetaan kotouttamisprosessin nopeutta, suunnitelmallisuutta sekä ”kotouttamisosaamista” sekä kotouttamis- ja integrointiohjelmien toteutusta
- Laaditaan Kainuun työperäisen maakuntaan muuton ohjelma (?), tarkista
- Tuetaan toimia, joilla vähennetään ennakkoluuloja sekä lisätään maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutusta ja keskinäistä suvaitsevaisuutta (kts. kansainvälistymisosio, tarkistetaan, onko tämä asia jo siellä)

Kainuu on turvallinen ja kainuulaisten turvallisuuden tunne vahvistuu

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022-2025

- Toteutetaan maakunnan turvallisuus- ja varautumissuunnitelmaa ja varaudutaan äkillisiin toimintaympäristön ja -tapojen muutoksiin
- Laaditaan paikalliset turvallisuussuunnitelmat, päätetään toimenpiteistä ja sitoudutaan toteutukseen
- Hyödynnetään Covid-19 pandemiasta saadut kokemukset
- Varmistetaan turvallisuuden kannalta riittävä taso seuraavissa prosesseissa: peruspalvelujen saatavuus ja saavutettavuus, kyberturvallisuus, viestintä sekä onnettomuuksien ennaltaehkäisy

- Edistetään turvallisten lähiyhteisöjen syntymistä ja vahvistumista eri ikä- ja sosiaaliryhmissä

Kainuulaisten yhteisöllisyys ja osallisuus sekä osallistumisaktiivisuus ja -vaikuttavuus yhteiskunnallisessa suunnittelussa ja päätöksenteossa vahvistuvat

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022-2025

- Tuetaan kansalaisten yhteistä tekemistä ja järjestöjen toimintaedellytyksiä
- Kehitetään uusia kansalaisia (3. ja 4. sektori) mukaan ottavia menettelytapoja sekä viestintää ja vuoropuhelua poliittisen päätöksenteon ja kansalaisten välillä sekä kansalaispalautteen huomioimista yhteiskunnallisessa suunnittelussa ja päätöksenteossa (esim. asukas/asiakasraadit tai aluelautakunnat)
- Tuetaan kansalaisten, etenkin nuorten, aktiivista osallistumista ja kansalaisuutta

Kokonaisvaltainen kehittämisote ja toimivat kumppanuudet terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä vahvistuvat

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022-2025

- Vahvistetaan maakunnallista kuntien kanssa tehtävää terveyden edistämistyötä HYTETU (hyvinvointi-, terveys- ja turvallisuus) -työtä
- Kehitetään edelleen alueellista hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa alueen hyvinvointityötä suuntaavaksi työkaluiksi
- Sektorirajat ylittävän yhteistyön lisääminen ja tiivistäminen
- Luodaan toimivat kumppanuusmallit ja -käytännöt ja sitoudutaan niiden toteuttamiseen
- Satsataan palvelujen yhteiskehittämiseen
- Edistetään vaikutusten ennakointi- ja arviointimenetelmien käyttöönottoa päätöksenteon tueksi (Suunnitelmien ja ohjelmien vaikutusten arviointi (SOVA), Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten (IVA), sukupuolivaikutusten (SUVA), maaseutuvaikutusten (MVA) sekä yritysvaikutusten (YRVA) arviointi)

Tasa-arvoinen aluekehittäminen

Kainuussa tasa-arvoinen aluekehittäminen on erityisen tärkeää, sillä maakunta elää todeksi Suomessa yleistä kehityskulkua, jossa nuoret naiset muuttavat suurempiin kaupunkeihin koulutuksen ja työn perässä nuoria miehiä useammin. Nuorten naisten ja nuorten miesten välinen epätasapaino on maakuntatasolla yksi maan suurimpia.

Kainuun elinkeinorakenne on naisten näkökulmasta vino: alueella korostuvat miesenemmistöiset alat sekä naisvaltaiset sosiaali- ja terveyspalvelut. Naisten, erityisesti korkeakoulutettujen naisten työpaikkoja on maakunnassa liian vähän. Naistyöpaikkojen lisääminen on yksi tasa-arvoisen aluekehittämisen tärkeä tavoite. Naistyöpaikkoja voidaan lisätä sekä naisille tyypillisiä aloja ja yrityksiä vahvistamalla, mutta myös etsimällä kohdennetusti naisosaajien mahdollisuuksia aloilla, joissa naisia on vähemmän. Maakunnan perinteinen elinkeinorakenne tarvitsee moninaista osaamista pysyäkseen kilpailukykyisenä myös jatkossa. Naistyöpaikkoja voi hyödyntää tukemaan sekä elinkeinorakenteen tervettä monipuolistamista että nykyisten alojen sisäsyntyistä uudistumista. Samalla on purettava ammattien sukupuolisidonnaisuutta eli segregatiota, vaikka sen vaikutukset syntyvätkin hitaasti. Elinvoimapolitiikan tasa-arvonäkökulma on yhdistelmä nopeita ja näkyviä tekoja sekä pitkän linjan puurtamista taustalla olevien rakenteiden muuttamiseksi.

Naisten, erityisesti korkeakoulutettujen naisten työpaikkoja on maakunnassa liian vähän. Lyhyellä aikavälillä toimien on kohdistuttava aloihin ja osaajiin, joissa naisia on nyt. Elinkeino-politiikassa on panostettava naisenemmistöisiin aloihin ja naistyöpaikkojen lisäämiseen. Naistyöpaikkoja voidaan lisätä sekä naisille tyypillisiä aloja ja yrityksiä vahvistamalla, mutta myös etsimällä kohdennetusti naisosaajien mahdollisuuksia aloilla, joissa naisia on vähemmän. Mitä moninaisemmille aloille ihmiset työllistyvät sukupuolesta riippumatta, sitä vahvempi ja joustavampi työmarkkina maakuntaan saadaan.

Maakuntakuvatutkimuksen (2021) mukaan suurin osa Kainuuseen muutosta kiinnostuneista on miehiä. Kainuuseen (paluu)muuton kannalta tärkeä nivelvaihe on opiskelijoiden valmistuminen, niin maakunnan omista kuin muualla maassa tai ulkomailla sijaitsevista opinahjoista. Suurin osa muuttopäätöksistä liittyy opiskelupaikkaan tai ensimmäiseen vakinaisempaan työpaikkaan. Kainuu tarvitsee aktiivista markkinointia saadakseen ja sitoakseen nuoria osaajia maakuntaan sekä tukeakseen muuttoa takaisin.

Positiiviset tulevaisuuskuvat, ennakkoluulottomat koulutus- ja työmahdollisuudet, vaikuttamismahdollisuudet ja arvojen mukaisen elämän elementit korostuvat, kun halutaan vahvistaa nuorten, erityisesti nuorten naisten kiinnittymistä Kainuuseen.

Kaikki Kainuuta koskeva viestintä viestii samalla myös sitä, kenen maakunta on. Se, ketkä ja millaiset kainuulaiset näkyvät, mistä teemoista puhutaan ja miten suhtaudutaan esimerkiksi arvostiritoja herättäviin kysymyksiin, luovat käsitystä siitä, millainen elinympäristö Kainuu on. Kainuussa on tarve positiiviselle markkinoinnille, jossa nostettaisiin esiin alueen potentiaalia hyvän elämän paikkana erityisesti nuorten naisten näkökulmasta. Vuorovaikutuksessa alueen markkinoijien ja viestijöiden kanssa kartoitetaan niitä ydinviestejä, jotka houkuttelevat alueelle uusia tai paluumuuttajia. Samalla on myös varmistettava, etteivät erilaiset naisvihan muodot saa tilaa maakunnan julkisessa tai sosiaalisessa mediassa.

Varsinkin korkeakoulutetuille naisille asettuminen Kainuuseen on usein suuri arvovalinta. Luonto, helppo arki, turvallinen ympäristö kasvattaa perhe ja tukeutua sukuun ja ystäviin ovat maakunnan valttikortteja. Niille tarvitaan vastinetta. Toimivat julkiset palvelut, kuten perhepalvelut, nuorisopalvelut ja liikuntapalvelut ovat oletusarvo, mutta toisaalta lupausten on oltava realistisia

kunkin kunnan mahdollisuuksiin nähden. Negatiivinen uutisointi palveluista kantaa pidemmälle kuin paraskaan mediakampanja. Arvojen mukainen elämä tukeutuu myös yksityisiin ja kolmannen sektorin palveluihin. Harrastukset, kaupalliset palvelut, järjestöt ja myös liikenteen palvelut ovat osaltaan rakentamassa arvojen mukaista elämää. Siksi niiden kehittämisessä on kuunneltava naisten kokemuksia ja tarpeita.

Aluekehittämistä pidetään sukupuolineutraalina, vaikka esimerkiksi työllisyys on voimakkaasti sukupuolittunut ilmiö. Näiden ilmiöiden ymmärtäminen ja niihin vaikuttaminen tehostuu, kun sukupuoli otetaan eritellyksi muuttujaksi. Tarkistamalla resurssien kohdentuminen suoraan eri sukupuoliin kuuluville ihmisille tai yhdistettynä toimialojen sukupuolijakaumaan pysytään selvillä, seuraavatko panostukset tavoitteita tai toteuttavatko ne tiedostamattomia taustalla vaikuttavia epätasa-arvoistavia normeja.

Yleistavoite

Nuorten, etenkin nuorten naisten työpaikkojen kehittämisellä ja opiskelumahdollisuuksia monipuolistamisella sekä positiivisella mainetyöllä paluumuuttajien määrä Kainuuseen kasvaa ja nuorten aikuisten välinen sukupuolijakauma tasoittuu.

Kehittämistavoitteet

Pyritään luomaan lisää naistyöpaikkoja Kainuuseen ja purkamaan toimialojen välistä segregatiota

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Maakunnan kärkialojen tarkistaminen ja kohdentaminen myös naisenemmistöisille osaamisaloille sekä läpileikkaavia, kohdennettuja toimia työpaikkojen lisäämiseksi naisenemmistöisillä osaamisaloilla.
- Harjoittelupaikkaohjelma sekä Kainuussa että muualla opiskeleville opiskelijoiden sitouttamiseksi maakunnan työmarkkinoille.
- Oppilaitosten, opinto-ohjaajien ja TE-palveluiden sukupuolitietoisien ohjauksen ja normitietoisuuden osaamisen vahvistaminen ja jakaminen toimijoiden kesken segregatian purkamiseksi.
- Kehitetään naisten uraa ja monipuolista työllistymistä tukevia vertaisverkostoja ja koulutuksia.

Osallistetaan ja vahvistetaan nuorten naisten asemaa maakunnassa

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Lähtemisen ja muualla menestymisen malli tarvitsee rinnalleen vahvoja malleja siitä, että Kainuu on myös nuorten naisten. Työpaikkojen avoin ilmoittaminen ja esimerkiksi osaamistarpeiden ja ominaisuuksien määrittäminen niin, että ne kannustavat myös uransa alkutaipaleella olevia naisia, tuottaa suoraa viestiä, että maakunnassa on työtä, johon nuoret naiset ovat tervetulleita. Myös kiinnostavat opiskelupaikat, osallistumisen kanavat, yhdenvertaiset harrastamisen mahdollisuudet ja menestyvän naisen mallit luovat pohjaa positiiviselle mielikuvulle.
- Osallistetaan kohdennetusti naisia maakuntaohjelman, kaupunkistrategian, hyvinvointisuunnitelman ja muiden valmisteilla olevien suunnitelmien tekemiseen.
- Tuetaan avointa ja syrjimätöntä rekrytointia mm. anonyymin rekrytoinnin, osaamiskuvausten ja muiden normitietoisien menetelmien avulla.

Vahvistetaan tasa-arvonäkökulmaa viestinnällä

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Imago- ja brändiviestinnän sanoituksen, kuvaston, kohdeilmioiden ja kanavien viritys tasa-arvonäkökulmaan sopiviksi.
- Kaupungin ja maakunnan viestijöiden koulutus tunnistamaan ja ehkäisemään sukupuolittumista ja verkkovihaa.
- Yhteistyö alueen mediatoimijoiden ja naisverkostojen kanssa menestyvien naisten mallien viestinnässä ja naisnäkökulman vahvistamisessa.

Seurataan tasa-arvoindikaattoreita ja tasa-arvotoimien vaikuttavuutta

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Vakiinnutetaan sukupuolittain eritellyn datan käyttö työllisyyttä, muuttoliikettä, koulutusta ja hyvinvointia koskevissa tietopalveluissa. Seuraa elinvoimapolitiikkaa koskevia resurssi-, tulos- ja palautetietoja sukupuolittain tai tee tarvittaessa erillisselvitys.
- Seurataan kyselyissä ja palautelomakkeissa palautetta palveluista, toiminnasta tai suunnitelmista myös sukupuolisensitiivisestä näkökulmasta
- Sisällytetään sukupuolivaikutusten arviointi osaksi elinvoimapolitiikan prosesseja, kuten maakuntaohjelman valmistelua, omaan toimintamalliin sopivalla tavalla, esimerkiksi sisäisenä pohdintana, osallistavana kommentointipyyntönä tai laajempaa sukupuolivaikutusten arviointiprosessina.

Tuetaan tasa-arvoista palveluista viestimistä

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Organisoidaan tulomuuton tukea, jotta asunnon, puolison työpaikan, perheen tarvitsemien palvelujen ja vapaa-ajan mahdollisuuksien löytäminen sujuu helposti
- Kehitetään yhteisöllisiä (etä)työtilakokeiluja toimiviksi konsepteiksi.
- Hyödynnetään kokemusasiantuntijat ja raadit kunnallisten ja yksityisten palveluiden kehittämisessä naisnäkökulmasta.

Positiivinen maakuntakuva, maine ja kulttuuri

Kainuu tunnetaan Suomessa rohkeana ja innovatiivisena maakuntana, jossa on turvallista elää ja asua. Kansainvälisesti Kainuun maine luonto- ja tapahtumamatkailukohteena on vahvistunut. Kainuulaiset tuntevat ylpeyttä asuinalueestaan ja viestivät siitä positiivisesti myös muille. Kainuu erottuu muista maakunnista omaleimaisella ja vahvalla identiteetillä, joka luo alueelle veto- ja pitovoimaa.

Kainuun maakuntaidentiteetti on vahva, mutta Suomessa Kainuu tunnetaan toistaiseksi varsin huonosti (Maakuntakuvatutkimus 2021). Hyvää on, että Kainuun tuntevien mielikuvat maakunnasta ovat positiiviset. Positiivinen maakuntakuva tukee osaltaan uusien asukkaiden, opiskelijoiden, työntekijöiden, matkailijoiden sekä yritysten ja investointien houkuttelua maakuntaan. Positiivisen maakuntakuvan vahvistamisessa maine ja viestintä ovat keskeisiä. Kainuulainen kulttuuriperintö, -osaaminen ja pääoma ovat itseisarvoisia kehittämisen ja säilyttämisen kohteita, mutta myös alikäytettyjä resursseja aluekehittämisessä.

Yleistavoite

Positiivinen maakuntakuva vahvistuu ja Kainuun tunnettuus lisääntyy, mikä tuo maakuntaan uusia asukkaita, työntekijöitä, opiskelijoita, matkailijoita ja investointeja. Kulttuurin ja luovien alojen osaamista ja elinkeinollista vaikuttavuutta vahvistetaan erityisesti osana maineyötä, matkailua ja tapahtuma-alaa.

Kehittämistavoitteet 2022–2025

Vahvistuva maine lisää Kainuun tunnettuutta

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Maineyön verkostojen (mainetiimi ja julkisviestijät) yhteistyötä ja Kainuu-tasoisesta viestinnän koordinaatiota tiivistetään
- Yhteisillä kohderyhmäkohtaisilla markkinointikampanjoilla vahvistetaan Kainuun aluebrändiä
- Kainuulaisia ja muita kannustetaan viestimään Kainuusta positiivisesti erilaisilla yhteisillä somekampanjoilla
- Kehitetään yhteisiä tapoja pitää yhteyttä Kainuusta muualle muuttaneisiin nuoriin aikuisiin, jotta he näkisivät paluun kotimaakuntaan mahdolliseksi
- Lisätään Kainuun tunnettuutta kansainvälisten kohderyhmien keskuudessa kehittämällä englanninkielistä verkko-, some- ja printtivistintää
- Käynnistetään Kainuu-lähettilästoiminta. Lähettilään viestivät monipuolisesti Kainuun mahdollisuuksista ja osallistuvat erilaisiin tapahtumiin ja messuille.

Yhteinen aluebrändi vahvistaa positiivista maakuntakuvaa

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Hyödynnetään aktiivisesti Kainuu-brändiä Kainuu-tasoisessa viestinnässä ja markkinoinnissa

- Uudistetaan kainuu.fi-verkkosivustot Kainuu-brändi-ilmeelle ja kehitetään niitä pitkäjänteisesti Kainuun viestinnän ja markkinoinnin laskeutumissivustona.
- Vahvistetaan Kainuun positiivista näkyvyyttä yhteisillä Kainuu-brändituotteilla. Näissä huomioidaan paikallisuus ja ympäristöarvot.
- Kansainvälisessä matkailumarkkinoinnissa vahvistetaan Arctic Lakeland -brändiä.
- Kehitetään ja päivitetään Kainuun kuvapankkia.
- Huolehditaan siitä, että Kainuu-tieto eri kanavilla on ajantasaista ja olennaista.

Kulttuurin ja luovien alojen osaaminen ja elinkeinollinen vaikuttavuus vahvistuvat

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Tuetaan Kainuun vakiintuneiden kulttuuritapahtumien jatkuvuutta ja uudistumista sekä edistetään uusien syntymistä
- Vahvistetaan kainuulaista kulttuurialan osaamista
- Hyödynnetään Kainuun kulttuurin saama kansainvälinen näkyvyys, esim. Kuhmon saama Unescon kirjallisuuskaupunki -tunnustus tai Puolangan pessimismi
- Hyödynnetään Oulun saaman Euroopan kulttuuripääkaupunkistatuksen tuomat mahdollisuudet
- Kehitetään aktiivisesti Kainuuta elokuva- ja sarjatuotantojen ympäristönä ja edistetään kansallisten ja kansainvälisten tuotantojen saamista Kainuuseen
- Kehitetään Kainuun kulttuuriperintöön, historiaan, kulttuurin merkkihenkilöihin ja kulttuuritapahtumiin perustuvaa kulttuurimatkailua osana Kainuun matkailutuotteiden kehittämistä
- Hyödynnetään aktiivisesti ja yhteistyössä kulttuuritoimijoiden kanssa kainuulaista kulttuuripääomaa maakunnan mainetyössä

Elinkeinot ja osaaminen

Kainuun älykäs erikoistuminen

Täydentyy myöhemmin

Yrittäjyys, elinkeinot ja investoinnit

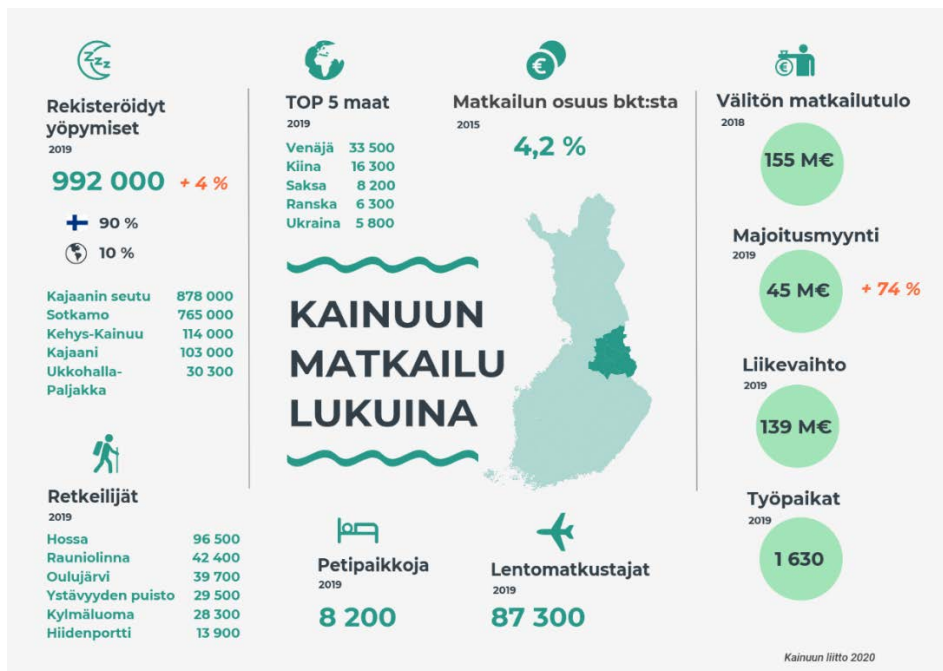
Täydentyy myöhemmin

Kärkitoimialat

Matkailu

Yleistavoite

Kainuun matkailutulo kasvaa maan keskiarvoa enemmän. Markkinaosuus kasvaa vuoden 2019 4,3 prosentista 7 prosenttiin vuoteen 2025 mennessä. Kainuun kotimaan kävijämäärä kasvaa 7 % vuosivauhtia, ja kansainvälisten matkailijoiden määrä 5 % vuosivauhtia. Yöpymisvuorokausiin kasvu tuo noin 250 000 lisäyöpymistä verrattuna normaalivuoden (2019) noin 1 miljoonaan yöpymiseen.

Kuva 3. Matkailun nykytilan tilastotietoa.

Yleistavoitteeseen pyritään seuraavien kehittämistavoitteiden ja strategisten toimenpiteiden kautta

Kehittämistavoitteet

Saavutettavuus paranee ja matkaketjuja kehitetään sujuviksi asiakasnäkökulmasta

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Turvataan lentoliikenteen ympärivuotinen jatkuvuus ja sujuvat matkaketjut eri liikennemuodoissa.
- Kehitetään kansainväliseen matkailuun lentoliikennepohjaisia matkapaketteja matkailualueiden kanssa.
- Hyödynnetään erilaisten liikennemuotojen mahdollisuudet monipuolisesti, mm. citykopteri, charterit, bussit, juna, fly&drive, automatkustus, yhteiskyydit jne.
- Parannetaan viestintää niin että aikataulut ja ostokanavat ovat selkeästi löydettävissä.

- Neuvotellaan charterlentoja Kainuuseen koko alueen voimin ja käytetään palveluiden näyteikkunana Arctic Lakeland -sivuja.

Kasvua markkinointiyhteistyöllä

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Tehostetaan markkinointi- ja myyntiyhteistyötä palvelutuottajien kesken sekä ulkomaisten matkanjärjestäjien ja liikennöitsijöiden kanssa. Kootaan useampia palvelutuotteita (myös eri alueilta) sisältäviin palvelupaketteihin.
- Lisätään Kainuun näkymistä maakunnallisena kokonaisuutena sekä kehitetään yhteismarkkinoinnin prosesseja, toimintamalleja ja mahdollisuuksia (Visit Kainuu?)
- Kehitetään markkinointiin aluekohtaisia painotuksia. Alueiden omien vahvuuksien näkyminen ja erilaistaminen asiakaslähtöisesti eri kanavissa, esim. kulttuurimatkailukohteena, urheilu ja liikunta, perhematkailukohteena, luontokohteena, ”bilepaikkana”, tapahtumien alueena
- Vahvistetaan positiivista mielikuvaa ja tunnettuutta kotimaassa ja valituilla kansainvälisillä kohdemarkkinoilla markkinoinnin, brändin tunnettuuden ja tarinallistamisen avulla.
- Tapahtumamarkkinoinnin kehittäminen yhteisille alustoille (myös yksittäiset toimijat mukaan alueellisten matkailukeskusten ”ulkopuolelta”).
- Nostetaan palvelutarjontaa näkyviin digitaalisissa kanavissa.

Kansainvälisten matkailijoiden ja investointien määrä kasvaa

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Kainuun kansainvälistä tunnettuutta ja vetovoimaa kehitetään Arctic Lakeland -sivuston, kuvapankin ja yhteismarkkinoinnin avulla (tunnettuutta mitataan Arctic Lakeland -sivuston kansainvälisen kävijämäärän kautta).
- Kansainvälisten matkailijoiden määrä kasvaa: kansainvälisten yöpymisten määrät tuplautuvat. Tätä tavoitetta tuetaan charter-lentojen saamisella (yhteinen neuvottelutaho) sekä korkealuokkaisen majoituskapasiteetin kasvun kautta.
- Lisätään datan kautta saatavaa ymmärrystä matkailupalveluiden kehittämisessä. Kerätään konkreettista dataa matkailun kehityksestä ja kasvusta ja haetaan suunnitelmallisesti sijoittajia. Tuetaan ja kasvatetaan myös paikallisia investointeja ja turvataan riittävä majoituskapasiteetti. Kainuuta markkinoidaan aktiivisesti kansainvälisten investointien kohteena.
- Kainuun matkailupalvelutuotteiden erottuvuus ja laatu kilpailukykyiseen kuntoon. Näin herätetään ja pidetään yllä Kainuun / Suomen ulkopuolella toimivien investorien kiinnostus alueesta.
- Rajakaupan ja ostosmatkailun kehittäminen; matkailupalveluiden ja palvelupakettien kehittäminen, palvelujen ja tuotteiden markkinointi venäjän kielellä valikoiduille kohderyhmille eri viestintäkanavien kautta.
- Verkostoidutaan aktiivisesti kansainvälisellä tasolla toimivien tahojen kanssa

Matkailutarjonta uudistuu

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Tiedolla johtaminen; lisätään asiakasymmärrystä eri kohderyhmistä ja suunnitellaan matkailupalveluita ja –investointeja asiakaskeskeisesti.
- Yritysten liiketoimintaa ja osaamista kehitetään aktiivisesti.

- Nostetaan Kainuun matkailuhelmien ja -reittien näkyvyyttä digitaalisissa kanavissa.
- Kehitetään verkostoyhteistyötä palveluiden toteuttamisessa eri kokoisten yritysten välillä (mikro-, pk- ja valtakunnalliset toimijat).
- Tehdään ostettavuudesta helppoa asiakkaalle digikanavissa. Rakennetaan toimivat markkinointi- ja myyntiprosessit kv ja kotimaanmatkailijoille.
- Kestävän luonto-, kulttuuri- ja hyvinvointimatkailun sekä järviaktiiviteettien, tapahtumien kehittäminen.
- Kehitetään matkailuyrittäjyyttä; kannustetaan aktiivisesti uusia kasvuhaluja yrittäjiä alalle, tuetaan omistajanvaihdoksia, turvataan ammattimaisen työvoiman saatavuutta.
- Paikalliskulttuuriin tutustumista hyödynnetään matkailupalveluissa. Live like a local -tyyppiset tuotteet ja toimijoiden aktivointi tuottamaan matkailutuotteita, (paikallisyhteisöt ja yhdistykset).

Teknolohiateollisuus

Teknolohiateollisuus on yksi Kainuun kärkitoimialoista. Teknolohiateollisuus käsittää kaikki teollisuuden alat, jotka tuottavat teknisiä ratkaisuja taikka palveluja. Alan muodostavat elektroniikka- ja sähköteollisuus, kone- ja metallituoteteollisuus, metallien jalostus, suunnittelu ja konsultointi sekä tietotekniikka-ala. Teknolohiateollisuuden alat ovat Kainuun työllistäjinä ja tuotteiden viejinä merkittäviä.

Kainuulaisten teknologia-alan yritysten kasvuille, kehittymiselle ja uudistumiselle on entistä kriittisemmäksi noussut ammattitaitoisen osaavan työvoiman, usein nuorten, uusien tietojen ja taidon varusteltujen insinöörien sekä alansa huippuasiantuntijoiden, saaminen yrityksiin. Naisten hakeutumista teknologian aloille maakunnassa halutaan lisätä. Yritysten ja organisaatioiden vetovoimaisuutta ja kykyä oikeudenmukaisina työnantajina tulee edelleen vahvistaa.

Digitalisaatio ja 4. teollisen vallankumouksen uudet teknologiat ja menetelmät sekä kaikilla yhteiskunnan aloilla kertyvän tiedon hyödyntäminen ovat merkittävimmin yhteiskuntaan vaikuttavista murroksista lähivuosina. ICT- ja elektroniikkaklusteri on digitalisaation ytimessä. Paikka menettää merkityksensä aineettomiin palveluihin siirryttäessä ja paikallisestikin toimien markkinat ja verkostot voivat olla globaaleja. Linkkiä metalliteollisuuden ja kaivosteollisuuden sekä muidenkin toimialojen välillä on tärkeä vahvistaa kohti korkeamman jalostusasteen tuotteiden tuottamista ja palvelujen laajentamista.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja muutokseen sopeutuminen sekä uudet teknologiat maailman laajuisten megatrendien ohella ovat merkittäviä toimialan kehittymisen ajureita ja luovat koko teknolohiateollisuuden alan yrityksille paljon uusien tuotteiden ja palvelujen kehittämisen mahdollisuuksia.

Alan kannattavuutta ja kasvua takaavat uudet tilaukset ja uusien asiakkuuksien saaminen alueen ulkopuolisilta ja kansainvälisiltä markkinoilta. Yritysten kasvuille ja kehitykselle merkittäviä ovat alihankintaketjut, niiden koordinoimien osaaminen ja niiden verkostojen hyödyntäminen. Erityisesti pienille yrityksille ratkaisevaa on kestävässä alihankintaketjussa mukana oleminen. Tämän ohella oleellista on teknologisen kehityksen hyödyntäminen ja nopea reagointi alan muuttuviin kehityssuuntiin, osaamisen päivittäminen sekä yrityksen kustannustehokkuus.

Tietoliikenneinfrastruktuurin tulee alueella olla kattava ja toiminnaltaan luotettava. Riittävän laaja kuituverkko sekä sitä täydentävä mobiiliverkko luovat edellytyksiä sitä kautta käyttöönotettaville palveluille, yritystoiminnalle sekä kasvavalle paikasta riippumattoman työn tekemiselle. Ulkomaisia investointeja ja asiakkuuksia pyritään saamaan maakuntaan lisää myös teknolohiateollisuuden aloilta.

Metalliala

Skoda Transtech on yksi metallialan lippulaivoista ja alueen veturiyrityksistä. Metallialan liikevaihto ja työllistävyys ovat kasvaneet muutaman viime vuoden ajan Kainuussa hyvin Transtechin tuotteiden menekin ja saatujen isojen tilausten vetämänä. Metallialalla parhaiten menestyvät yritykset tekevät tuloksensa myös valmistamiensa maa- ja metsäkoneiden, metallirakenteiden ja niiden osien viennillä, koneistuksella, järjestelmätoimituksilla tai ovat vahvasti kiinni muun Suomen valmistavan teollisuuden alihankintaketjuissa. Yritysten, oppilaitosten ja TKI -yhteistyön kautta haetaan alan tuotantoprosessien tehostamista ja toimintojen uudistamista. Alan kasvu ja kehitys voidaan varmistaa kuitenkin vain saamalla ammattitaitoista ja osaavaa työvoimaa alueen yrityksiin.

ICT- ja elektroniikka-ala sekä datakeskustoimiala

ICT ja elektroniikka-alaan laskettavien yritysten toimialana on elektronisten komponenttien valmistus, kone- ja prosessisuunnittelu, tietoliikenneverkot ja niiden hallinta, ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus eri toiminnan aloille, tietojenkäsittely, palvelintilan vuokraus, tietoliikenteen laitteiden valmistus, yhdyskuntasuunnittelu, arkkitehti- tai rakennetekniset palvelut.

Kainuussa on toista sataa ICT- ja elektroniikka-alan yritystä, joista suurin osa on alle kymmenen henkeä työllistäviä yrityksiä. Isompia, vahvaa liikevaihtoa tekeviä yrityksiä on parisen kymmentä ja ne ovat pääsääntöisesti erikoistuneet ja kehittäneet menestyvän tuotteen tai palvelun kansainvälisille markkinoille. Mittaustekniikka, peliala, pelillistäminen, edistykselliset simulointitekniikat (3D, AR, VR), eSport Business sekä datakeskustoiminnot ja suurteholaskenta ovat Kainuun erityisosaamisaloja.

Kainuun datakeskustoimialan keskeisin toimija Tieteen tietotekniikan keskus, CSC, sekä yksityinen datakeskuspalveluja tarjoava Herman IT Oy ovat sijoittuneet Renforsin Rannan teollisuusalueelle. Alue on turvallinen ja toimintavarma, yksi Suomen parhaista ja energiatehokkaimmista sijaintiympäristöistä datakeskuksille. Uusia investointeja, yksityisiä ja julkisen toiminnan data-alan asiakkuuksia haetaan alueelle sijoittuneen Euroopan tehokkaimpiin lukeutuvan Euro-HPC:n LUMI - supertietokoneen vanavedessä.

Olemalla mukana kansallisten linjausten mukaisissa hankkeissa, joilla valmistellaan uusia avauksia, päästään osaksi laajempia tietoliikenneverkkoja ja verkostoja. Euroopan ja Aasian yhdistävän, tavoitteen mukaan 2025 käyttöön saatavan, Koillisväylän arktisen datakaapelin katsotaan asemoivan Kajaanin globaalin dataliikenteen valtaväylälle ja yhdeksi sen solmukohdista. Sijainti antaa loistavat mahdollisuudet tuoda Kainuuta esille, tarjoten houkuttelevan sijainnin uusille datakeskuksille Kajaanista.

Seuraavien vuosien aikana tavoitteena on laajentaa jo rakentunutta datakeskusekosysteemiä kansallisesti ja kansainvälisesti eri alojen yrityksiä, TKI-toimintaa ja muuta julkista sektoria laajasti palvelevaksi, vetovoimaiseksi ja osaamisellaan houkuttelevaksi, dataekosysteemiksi. Laajempien tietoliikenneyhteyksien avulla asiakkaiden tarpeisiin räätälöityjä palveluja tarjoavilla alueen dataekosysteemitomijoilla on paremmat mahdollisuudet toimia laajemmissa arvoverkostoissa. Dataekosysteemin on määrä houkuttaa alueelle opiskelijoita, uusia osajia sekä yrittäjiä ja sitä kautta lisätä myös muihin paikallisiin yrityksiin osaavaa työvoimaa.

Yleistavoite (koko teknologiateollisuuden toimialalle)

Teknologiateollisuuden kehittämisen yleistavoitteena on alan kasvu, viennin ja vientiyritysten määrän kasvu, yrityskannan vahvistuminen ja hyvä työllisyys. Kasvun edellytyksenä on osaavan työvoiman saannin varmistaminen yrityksiin sekä onnistuneet yritysten omistajavaihdokset. Liikevaihdon määrä 2019 145,1 milj. euroa, tavoite 2025 x milj. euroa. Henkilöstön määrä 2019 736 hlöä, tavoite 2025 x hlöä

Kehittämistavoitteet

Alalla toimivien yritysten vienti ja kasvu voimistuvat

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Tartutaan alan kasvun esteiden taklaamiseen yritysten kesken ja TKI -toimijoiden kanssa yhteistyössä, tavoitteiltaan ja vaikuttavuudeltaan kunnianhimoisten kehittämishankkeiden ja pilotointien kautta
- Tuetaan yritysten pääsyä globaaleihin arvoverkostoihin (pääsyä toimitusketjuihin ja uusille markkinoille), erikoistumista ja kansainvälistymistä
- Kehitetään kasvua tukevia toimintamalleja ja hyödynnetään muuallakin jo toimiviksi havaittuja
- Tuetaan uusien ja isompien asiakkuuksien saamista Kainuussa toimiville yrityksille

Uusien yritysten ja kasvuyritysten määrä kasvaa ja niiden kasvu vauhdittuu

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Turvataan osaavan työvoiman saanti yritysten ja julkisen sektorin toimijoiden yhteistyöllä

- Kannustetaan olemassa olevia yrityksiä veturiyrityksiksi ja rakennetaan niiden ympärille vahvat liiketoimintaekosysteemit
- Tuetaan omistajavaihdosten nopeuttamista, vaihdosten onnistumista ja sen jälkeistä kasvua
- Tuetaan aloittavia yrityksiä ja niiden kasvua
- Tuetaan pienten yritysten pääsyä markkinoille veturiyritysten kautta

Toimialan yritysten toiminnot tehostuvat ja uudistuvat digisiirtymän avulla

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Perehdytään käytännön esimerkein 4. teollisen vallankumouksen (I4.0) tuomien uusien teknologioiden hyödyntämiseen
- Kannustetaan yrittäjiä kehittämään omaa osaamistaan yli teknisten rajojen
- Otetaan käyttöön parhaiten soveltuvat menetelmät liiketoimintaprosessien tehostamiseksi (automaatio, robotiikka, 3D, AI, VR, digitaalinen tiedonsiirto, datan analysointi ja hyödyntäminen jne.)
- Toteutetaan laboratoriotoimintaa, jossa eri pilottien testaus, toiminnanohjausjärjestelmän ja automaation parempi integraatio ja hyödynnetään sieltä saatava data

Metalliala on houkutteleva toimiala, jolla on riittävästi osaavaa työvoimaa

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Kehitetään alan koulutusta yritysten ja oppilaitosten yhteistyönä alalla vaadittavaa ammattiosaamista vastaamaan alan kehityksen vaatimuksia ja vahvistetaan valmistuvien työelämävalmiuksia
- Vaikutetaan oppisopimuskoulutuksen kehittämiseen ja kynnyksen madaltamiseen yrityksille oppisopimuskouluttajiksi lähtemiseksi
- Toteutetaan muuntokoulutuksia ja täsmä-koulutuksia (peruskoulutuksen lisäksi) oppilaitosten ja yritysten yhteistyönä ja otetaan alueelle yrityksiin pidemmäksi aikaa tulevat työntekijät mukaan koulutuksiin,
- Parannetaan metallialan koulutuksen ja metallialan työpaikkojen vetovoimaa pitkäjänteisellä eri toimijoiden yhteisellä markkinointityöllä
- Kannustetaan nuoria ja naisia metallialan koulutuksiin ja töihin
- Kokeillaan erilaisia rekrytointitapoja

Kainuun metalliklusterin yritykset hyödyntävät tehokkaasti vihreän siirtymän mahdollisuudet

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Ennakoidaan toimintaympäristön muutokset ja huomioidaan ne yhteistyössä yritysten ja TKI-toimijoiden kanssa
- Hyödynnetään kiertotalouden mahdollisuuksia ja resurssitehokkuutta
- Edistetään kiertotalousmateriaalien hyödyntämistä perehtymällä uusiin teknologioihin ja menetelmiin TKI-hankkeiden avulla

Toimiala kansainvälistyy ja kasvaa, yritysten kasvu vauhdittuu

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Edistetään osaavan työvoiman, myös huippuosaajien, saamista yrityksiin yritysten, oppilaitosten ja maakunnan yhteisellä rekrytointi- ja maineilyllä
- Tuetaan olemassa olevia yrityksiä kasvamaan veturiyrityksiksi ja rakennetaan niiden ympärille vahvojen liiketoimintaekosysteemien rakentumista
- Tuetaan yritysten liiketoiminnan kehittämistä, erikoistumista, kansainvälistymistä ja yritysten pääsyä globaaleihin arvoverkostoihin (pääsyä toimitusketjuihin ja uusille markkinoille)

- Ennakoidaan alan ja toimintaympäristön oleelliset muutokset ja huomioidaan ne toimialan kehittämisessä ja koulutuksessa
- Tuetaan start-up -toimintaa, yritysten alkutaipaletta ja pysymistä Kainuussa yrityskiihdyttämö- ja hautomotoimintaa kehittämällä
- Tuetaan alan tuotekehitystyötä vastaamaan yhteiskunnan digitalisaatiokehityksen kasvaviin kysyntöihin
- Kannustetaan ja tuetaan yrityksiä laajentamaan 4. teollisen vallankumouksen tuomien uusien teknologioiden mahdollisuuksien ymmärrystä, omaksumista ja tehokasta käyttöönottoa
- Kannustetaan naisten hakeutumista teknologia-alojen koulutuksiin ja töihin

Kainuuseen saadaan uusia teollisia investointeja ja datakeskustoimijoita

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Ollaan mukana kansallisten linjausten mukaisissa hankkeissa, nopeiden datayhteyksien valmistelussa myös edunvalvonnan kautta, laajempiin tietoliikenneverkkoihin liittymiseksi, mm. Koillisväylän datakaapeli ja sen reititys Kajaanin kautta
- Tuetaan uusien datakeskusten sijoittumista ja uusien asiakkuuksien saamista alueelle ja alueella toimiviin datakeskuksiin (yhteistyössä alueelle laaditun investointiohjelman mukaisesti)
- Vahvistetaan alueen potentiaalia energiaekotehokkaana sijaintikohteena
- Edistetään Kainuun esiintuomista/markkinointia vetovoimaisena teknologiateollisuuden investointikohteena

Kainuussa on kansallisesti ja kansainvälisesti profiloitunut, vetovoimainen ja laajasti palveleva dataekosysteemi

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Edistetään yritysten, oppilaitosten ja TKI-toimijoiden yhteistyötä ja tuetaan hanketoiminnan ja pilotointiohjelmien kautta dataekosysteemin toimintojen ja tietointensiivisten palvelujen lisäämistä ja vahvistamista
- Tuetaan alueen toimijoiden ja yhteistyökumppaneiden yhteistyönä tehtävää vetovoimaisen dataekosysteemin ja sen palvelutarjonnan kehittämistä, kaupallistamista ja pääsyä kansallisille ja kansainvälisille markkinoille
- Tuetaan dataekosysteemin rakentamisessa keskittymistä alueen ja toimijoiden vahvuuksiin ja erikoistumiseen (äes) ja niiden esiintuomista kansallisesti sekä kansainvälisesti
- Vahvistetaan maakunnan ulkopuolelle ulottuvaa kumppanuusverkostotoimintaa
- Tuetaan toimijoiden yhteistyökumppanuuksien rakentamista toimialan kasvu- ja veturiyrityksien sijoittumiseksi ja juurtumiseksi maakuntaan
- Tuetaan dataekosysteemin start-upien ja uuden yritystoiminnan generointia
- Reagoidaan toimintaympäristön ja eri kehityssuuntien muutoksiin ennakoivasti ja huomioidaan ne kehitystyössä

Biotalous

Biotalous käyttää biologisia, uusiutuvia luonnonvaroja ravinnon, tuotteiden, energian ja palveluiden tuottamiseen ja on siirtymistä pois fossiilitaloudesta. Yhdessä uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvan tuotannon sivuvirtojen ja eloperäisten jätteiden jalostamisen (kiertotalous, biologiset kierrot) kanssa kestävä biotalous on keskeinen osa talouden ja yhteiskunnan vihreää siirtymää. Biotalous tuotantoprosessien tulee olla kestäviä, vähähiilisiä, energiaa vähän kuluttavia, hajautettuja ja niiden koko arvoketjun paikallinen ja alueellinen hyöty tulee optimoida ja pyrkiä tuotteiden korkeaan jalostusasteeseen.

Kainuussa pyritään glokaaliin biotalouteen eli yhtäältä maakunnassa vastataan kasvavaan kansalliseen ja kansainväliseen kysyntään ja toisaalta harjoitetaan paikallista tuotantoa paikallisiin tarpeisiin, kuten puurakentamista tai lähien energiaa ja -ruokaa. Biotalous kehittämiselle on Kainuussa loistavat edellytykset, sillä maakunnassa on merkittävät uusiutuvat luonnonvarat ja laajaa osaamista.

Kainuun biotalouden toimialajako on seuraava: metsäbiotalous, uusiutuva energia, ruoka ja sininen biotalous (vesiluonnonvarojen ja -ekosysteemien kestävä hyödyntäminen, vesiosaaminen) sekä luontomatkailu ja luontoperustaiset hyvinvointipalvelut. Nykyisistä toimialoista Kainuun biotalouden ytimen muodostavat metsäbiotalous (mekaaninen ja kemiallinen puunjalostus, lähikuitu, bioenergia sekä muut metsäekosysteemien tuotteet ja palvelut) maatalous ja luonnontuoteala sekä luontoperustaiset hyvinvointipalvelut (green care) ja luontomatkailu. Green care ja luontomatkailun kehittämisen tavoitteet on kuvattu matkailua ja hyvinvointia käsittelevissä luvuissa.

Biotalous on useita toimialoja yhdistävänä kokonaisuutena suurin Kainuun kärkitoimialoista sekä liikevaihdolla että henkilöstömäärällä mitattuna. Kiertotalous keskeinen osa biotaloutta Kainuussa.

Metsäbiotaloudessa ennakoitaan olevan biotalouden osa-alueista suurimmat kasvun mahdollisuudet Kainuussa. Alueella ei ole kuitenkaan kuitupuulle riittävää käyttöä. Puu- ja metsävarojen kestävä aineellista hyödyntämistä voidaan merkittävästi kasvattaa uusilla teollisilla investoinneilla, lisäämällä paikallista jalostustoimintaa ja osaamista sekä nostamalla tuotannon jalostusastetta.

Hyvinvoiva ja kestävä maatalouselinkeino on perusta biotalouden kehittämiseksi maaseutualueilla. Maatilat ovat merkittäviä ruoan, lähien energiaa ja hyödynnettävien sivuvirtojen tuottajia sekä puurakentamisen kohteita. Pitää edistää maatilojen energiaomavaraisuutta lisäämällä biopohjaisten polttoaineiden käyttöä lämmityksessä ja työkoneissa. Maatilat voivat olla myös energiayliomavaraisia, jolloin ne voivat tuottaa biopolttoaineita (liikennemetaani, metsähake) maatilalla ulkopuolelle. Maaseutualueiden yrittämisen edellytysten (esimerkiksi osaamisen ja toimintaympäristön) ja maatilojen toiminnan jatkuvuuden turvaaminen mahdollistavat biotalouteen liittyvien hajautettujen ratkaisujen ja uusien yritysten aikaansaamisen.

Yleistavoite

Biotalous ja siihen liittyvän kiertotalouden (biologiset kierrot) tuotannon määrä sekä tuotteiden ja palvelujen jalostusaste nousevat, työntuottavuus paranee, vienti kasvaa ja Kainuuseen saadaan lisää teollisia ja palvelualan investointeja. Biotalous saavutetaan vuoteen 2025 mennessä noin 760 miljoonan euron liikevaihto ja noin 3700 henkilöstömäärä.

Yleistavoitteeseen pyritään seuraavien kehittämistavoitteiden ja strategisten toimenpiteiden kautta

Kehittämistavoitteet

Vuoteen 2025 mennessä yhteisarvoltaan noin miljardin euron teolliset investoinnit biotalouteen Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Varmistetaan Paltamon biotuotetehtaan investointi, Kuhmon Kantolan puutuoteteollisuusalueen kasvutavoitteiden toteutuminen sekä uusien investointien saaminen Kajaanin Reforsin Rannan teollisuusalueelle

- Kainuun vetovoiman monipuolinen kehittäminen investointikohteena
- Yleinen aktiivinen investointien houkuttelu sekä erillisten investointihankkeiden ja niihin tarvittavan rahoituksen varmistaminen
- Vahvistetaan kuvaa Kainuusta erinomaisena biotalouden yrittäjyys- ja kehittämisympäristönä kansallisen ja kansainvälisen markkinoinnin keinoin
- Veturiyritysten (olemassa olevia / investointien kautta Kainuuseen saatavia yrityksiä) ympärille rakennetaan yritysten, TKI organisaatioiden ja julkisten toimijoiden ekosysteemejä (konseptisuunnittelu, tuotekehitys, liiketoimintamallit ja markkinointi) sekä varmistetaan tarvittavat TKI-investoinnit. Kehitetään liiketoimintaekosysteemeihin ilman fossiilisia raaka-aineita toimivia tuotantoprosesseja

Puunkäytön kestävä turvaaminen

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Kasvatetaan kestävästi Kainuun metsien hakkuumääriä ja lisätään puun jalostusta Kainuussa
- Lisätään metsien käyttöä virkistykseen ja ekosysteemipalvelujen tuotantoon
- Lisätään julkisilla hankinnoilla ja kaavaratkaisuilla puun käyttöä (erityisesti puurakentaminen, lähienergia) ja sitoudutaan selvästi nykyistä vahvemmin puun käyttöön julkisessa rakentamisessa ja vahvistetaan puurakentamisen osaamista
- Turvataan metsänhoidon osaaminen Kainuussa
- Otetaan Kainuun metsäenergiavolyymi kokonaisuudessaan käyttöön kestävän kehityksen mukaisesti sekä ilmastovastuullisesti ja korvataan fossiilisia energialähteitä (erityisesti energiakäytöstä poistuva turve) metsäenergialla
- Varmistetaan työvoimatarpeita vastaava osaavan työvoiman saaminen metsäalalle
- Toimeen pannaan Kainuun metsäohjelma 2021 - 2025

Vahvistetaan metsiä hyvinvoinnin lähteenä

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Lisätään metsien käyttöä virkistykseen, luontomatkailuun ja ekosysteemipalvelujen tuotantoon
- Parannetaan metsä-, luonto- ja ympäristötietoaineistojen saatavuutta, käytettävyyttä sekä yhdistettävyyttä muiden tietolähteiden kanssa digitalisaation keinoin
- Varmistetaan metsien eri käyttömuotojen yhteensovittaminen

Uusiutuvien raaka-aineiden sekä sivuvirtojen ja jätteiden jalostus Kainuussa lisääntyy

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Hankitaan lisää uusiutuvia luonnonvaroja jalostavia yrityksiä Kainuuseen, erityisesti tutkimuksen kautta kehitettävien uusien tuotteiden jalostukseen ja palvelujen tuottamiseen
- Lisätään tuotannon sivuvirtojen ja jätteiden tuotekehitystä ja tuotantoa, hankitaan uusia yrityksiä sivuvirtojen jalostukseen
- Vahvistetaan Kainuun biotalouden TKI-toimintaa, koulutusta ja niihin liittyvää kv-yhteistyötä
- Rakennetaan Kainuuseen 2-3 maakunnan eloperäisistä jätteistä energiaa tuottavaa biojalostamo
- Biopolttoaineiden jalostusta ja käyttöä Kainuussa lisätään

Kainuun infrastruktuurin kunto ja kattavuus paranevat

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Tiestön ja rautateiden sekä terminaalien kehittäminen niin että infrastruktuuri tukee alan kasvua ja optimaalista logistiikkaa sekä varmistaa biotalouden kilpailukykyisen toimintaympäristön Kainuuseen

Kainuulaisten maatalojen toiminnan kannattavuus paranee sekä luonnonvara-alan ja sinisen biotalouden liiketoiminta Kainuussa kasvaa

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman ja Kainuun ELY-keskuksen maaseutuohjelman toimeenpano
- Edistetään luonnonvara-alan liiketoiminnan kestävästä kasvusta Kainuussa
- Lisätään sinisen biotalouden kannattavaa liiketoimintaa sekä TKI-toimintaa Kainuussa

Kaivannaisala

Kaivannaistoiminnan aluetaloudelliset vaikutukset Kainuuseen ovat suuret. Vihreän siirtymän myötä painopiste kaivannaisteollisuudessa on siirtymässä merkittävästi akkumetallien ja -kemikaalien louhintaan ja jalostamiseen. Digitalisen ja vihreän siirtymän toteutuminen lisää tekniikan ja laitteiden määrää sekä kriittisten mineraalien kysyntää ja vauhdittaa koko kaivannaisalan kasvua. Kainuu on tässä muutoksessa aallonharjalla. Alueella on runsaat mineraalivarat, joiden kestäväälle hyödyntämiselle on kysyntää. Kestävän kehityksen vaatimusten seurauksen ensisijaisten raaka-aineiden käytön ohella on kasvanut tarve kehittää kaivostoiminnan yhteyteen kiertotaloutta eli hyödyntää tuotantoprosesseissa syntyvät jätteet ja sivuvirrat uusien tuotteiden raaka-aineina. Kaivostoiminnan tuotannon kasvaessa myös sivuvirtojen määrä kasvaa. Tutkimustoiminnalla voidaan kehittää sivuvirroista ja jätteistä uusia jalostettavia tuotteita ja löytää niille uusia käyttötapoja raaka-aineina. Kainuun Kaivannaisstrategiassa 2022-25 on kerrottu tarkemmin alan kehittämistavoitteet.

Yleistavoite

Kainuun kaivannaisala on organisoitunut tunnistettavaksi, kestäväksi ja vastuulliseksi klusteriksi. Tki-organisaatiot, oppilaitokset ja yritykset saavat konkreettista ja mitattavaa lisäarvoa yhteistyöstä: kaivannaisalan osaavan työvoiman saatavuus on varmistettu, alan palveluiden, tuotteiden ja koulutuksen vienti kasvavat. Kiertotalouteen on syntynyt vuoden 2020 tilanteeseen verrattuna uutta liiketoimintaa. Vuoteen 2025 mennessä kaivannaisklusterin henkilöstömäärä kasvaa Kainuussa 2500 henkilöön (vuonna 2020 kaivosten välitön henkilöstömäärä oli 1300) ja liikevaihto on noin 600 miljoonaa euroon (vuonna 2020 liikevaihto oli 464 miljoonaa euroa).

Kehittämistavoitteet

Kainuun kaivannaisalasta kansainväliset kriteerit täyttävä vastuullinen teollinen klusteri

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2018–2021

- Kaivosten tuotantoprosessien kehittämistä sekä vesien ja -jätteiden hallintaa tukevia älykkään erikoistumisen osaamisia ja teknologioita (mittaustekniikka, simulointi, big data, suurteholaskenta) kehitetään kansainvälisen tason huippuosaamiseksi ja vientituotteiksi
- Osallistutaan ja vaikutetaan aktiivisesti Itä- ja Pohjois-Suomen kaivannaisalan kehittämissuunnitelman toteutukseen yhteistyössä muiden alueiden kanssa
- Ennakoidaan toimintaympäristön kriittiset muutokset ja huomioidaan ne toimialan kehittämisessä

Kaivannaisala kasvaa ja syntyy uusia liiketoimintamahdollisuuksia

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Turvataan uusien kaivoshankkeiden käynnistyminen
- Varmistetaan kaivoshankkeiden tarvitsemien investointien saaminen osana Kainuun investointistrategian toteutusta
- Kehitetään Tki-hankkeilla kaivannaisalan sivuvirroista uusia tuotteita ja komponentteja
- Kaupallistetaan Kainuun kaivannaisvarantoihin ja sivuvirtoihin perustuvat tuotteet ja komponentit ja hankitaan investointeja niiden jalostamiseen Kainuussa
- Toteutetaan Kainuun syväalmien hyödyntämispotentiaalnin tutkimus

Kainuussa on kansainvälinen, vetovoimainen ja yritysten tarpeisiin vastaava kaivannaisalan koulutuksen, tutkimuksen ja osaamisen keskittymä, jolla on näkyvä rooli kansallisessa ja kv-yhteistyössä

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Luodaan Kainuuseen yritysten tarpeisiin vastaavaa koulutusta: jatkuva oppiminen ja tutkinnot
- Lisätään teollisuus 4.0 -metodien soveltamista yritysten toiminnassa ja liiketoimintamalleissa
- Toteutetaan Kainuun teollisuus 4.0 tiekartan suunnitelmat
- Varmistetaan digitaalisia ja virtuaalisia ratkaisuja hyödyntävän valmistavan teollisuuden TKI- ja oppimisympäristön rakentaminen Kajaanin ammattikorkeakouluun
- Ajantasaistetaan kaivannaisalan TKI alustat: akkukemikaalit (Kamk) ja vesien hallinta (Kyk)
- Perustetaan Kainuuseen kaivannaisalan professuuri ja tutkimusryhmä
- Tehostetaan älykkään erikoistumisen kv-yhteistyön ja kumppanuuksien vaikuttavuutta
- Lisätään koulutusvientiä sekä kv-opiskelijoiden määrää ja integroitumista Kainuun yrityksiin

Kaivannaisalan toimintaympäristö on edistyksellinen ja tukee yritysten kasvua ja vastuullisuutta

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Lisätään kaivannaisalan yritysten, sidosryhmien ja paikallisten asukkaiden vuoropuhelua ja luodaan siihen foorumeita
- Varmistetaan osaavan työvoiman riittävyys
- Organisoidaan koko kaivannaisklusterin keikkatyöläisille vetovoimaiset mahdollisuudet vakituiseen asumiseen Kainuussa
- Toteutetaan kaivannaisalalle kriittiset infrahankkeet
- Maksimoidaan uusiutuvan energian käyttö kaivoksilla
- Perustetaan Kainuuseen valtakunnallinen kaivannaisalan palvelukeskus

Kansainvälistyminen

Kainuun aluekehitys on syvenevässä määrin riippuvainen kansainvälisestä kehityksestä. Kansainvälisyys ulottuu kaikkeen kehitykseen. Kainuu on osa laajaa kansainvälistä toimintakenttää, jossa Kainuun liitto aluekehitysviranomaisen tehtävässä toteuttaa jatkuvaa kansainvälistä yhteistyötä ja edunajamista. Keskeisessä roolissa on edunajaminen EU:n suuntaan ja vaikuttaminen rajat ylittävien rahoitusohjelmien sisältöihin ja päätöksentekoon EU-ohjelmakaudella 2021-2027 ja sen jälkeen. Itä- ja Pohjois-Suomen EU-toimisto Brysselissä on keskeinen edunajamisen kanava.

Aktiivinen yhteistyö Barentsin euroarktisella alueella sekä Venäjän lähialueiden kanssa lisää kainuulaisten yritysten ja organisaatioiden mahdollisuuksia laajentaa kansainvälistä toimintakenttäänsä ja vahvistaa kansainvälisen liiketoiminnan osaamista. Kansainvälisten investointien houkuttelu Kainuuseen on aluetalouden kasvun kannalta keskeinen tekijä.

Kansainvälinen yhteistoiminta ja raja-alueyhteistyö ovat oleellinen osa Kainuun elinvoiman kehittämistä. Yksi keskeinen menestystekijä on osaavan työvoiman ja kansainvälisten opiskelijoiden rekrytointi Kainuuseen. Työvoiman liikkuvuuden edistäminen ja sen esteiden madaltaminen nousee yhä tärkeämmäksi teemaksi aluekehittämisessä ja kansainvälisessä yhteistyössä.

Monikulttuurisuuden näkeminen rikkautena sekä maahanmuuttajien osallisuuden vahvistaminen lisäävät Kainuun potentiaalia vetovoimaisena työperäisen maahanmuuton kohdealueena ja kansainvälisiä opiskelijoita houkuttelevana opiskelu- ja asuinpaikkana.

Kainuussa Venäjä-yhteistyö nähdään tärkeänä osana kansainvälistä toimijuutta ja yhteistyön kehittämistä, ja siihen liittyvää edunajamista tehdään virkamies- ja poliittisella tasolla sekä Euregio Karelia -yhteistyöfoorumien kautta. Venäjä-yhteistyötä edistetään Kainuun Venäjä-strategian 2021-2027 avulla. Barentsin ja Euregio Karelia -alueen yhteistyörakenteita hyödynnetään Kainuun kansainvälisen saavutettavuuden, kilpailukykyyn ja elinvoiman parantamiseksi.

Tulevina vuosina Kainuulla on potentiaalia profiloitua matkailu- ja terveysturvallisena Arctic Lakeland matkailukohteena kansainvälisille matkailijoille. Kainuuseen suuntaavien matkailijoiden nousevina lähtöalueina koronapandemiasta selviytymisen jälkeen voivat olla Venäjän lisäksi enenevässä määrin myös Pohjoismaat sekä Aasian suunta.

Yleistavoite

Kansainvälistymisellä turvataan osaavan työvoiman saantia ja vauhditetaan Kainuun aluetalouden kestävää kasvua

Kehittämistavoitteet

Kansainvälisen TKI-rahoituksen saaminen maakuntaan lisääntyy

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Aktiivinen kansainvälinen TKI-yhteistyö sekä kansainvälisten TKI-rahoituksen hakemisen lisääminen ja hakemusten läpimenoprosentin (erityisesti Horisontti-rahoitus) parantaminen
- Koulutusviennin voluumin ja siitä saatavan tulovirran kasvattaminen

Työperäinen maahanmuutto lisääntyy, vieraiden kielten ja kulttuurien osaaminen sekä monikulttuurisuus vahvistuvat

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Aktiivinen työperäisen maahanmuuton edistäminen ja siten osaavan työvoiman rekrytoiminen Kainuuseen
- Kansainvälisten opiskelijoiden määrän lisääminen Kainuussa ja integrointi Kainuun työmarkkinoille

- Maahanmuuttajien integroinnin ja osallisuuden vahvistaminen Kainuussa
- Kielten ja kulttuurien koulutuksen ja asiantuntijuuden vahvistaminen: suomen kielen opetusta työkäisille/työssäkäyville maahanmuuttajille sekä vieraiden kielten ja kulttuurien opetusta suomalaisille

Kainuulaisten yritysten vienti ulkomaille lisääntyy ja kansainvälisesti toimivien yritysten sekä kansainvälisten investointien määrä Kainuussa kasvavat

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025:

- Yritysten klusteritoiminnan vahvistuminen ja kansainvälistyminen klustereiden kautta
- Kansainvälisen liiketoimintaosaamisen vahvistaminen ja aktiivinen tukeminen
- Kansainvälisten investointien (FDI) houkuttelu Kainuuseen
- Kainuun kansainvälisen saavutettavuuden ja kytkeytyvyyden parantaminen

Saavutettavuus ja aluerakenne

Saavutettavuutta uusilla liikkumISRatkaisuilla ja sähköisillä palveluilla sekä infrastruktuuri-investoinneilla

Kainuussa liikennejärjestelmän kehittämisessä korostuvat *elinkeinoelämän* toimintaedellytysten turvaaminen ja vahvistaminen (erityisesti tärkeät kuljetusreitit ja yhteydet satamiin), varautuminen uusiin *investointeihin*, ulkoinen ja sisäinen saavutettavuus (erityisesti lentoliikenne sekä arjen sujuva ja turvallinen liikkuminen ja matkaketjut) sekä lisäksi maakunnan sijainnista johtuvana kansainvälinen saavutettavuus ja yhteydet naapurimaihin. Sujuvat ja toimivat tie-, rata- ja lentoyhteydet ovat Kainuun kehittymiselle elintärkeitä ja yksi tärkeimmistä alueen vetovoimaan vaikuttavista tekijöistä.

Liikennejärjestelmän kehittämisen yhteiskunnallisia päämääriä ovat maan kilpailukyvyen edistäminen, ilmastonmuutoksen torjunta sekä alueiden elinvoima ja saavutettavuus. Näitä päämääriä edistetään liikennejärjestelmäsuunnittelulla, jonka tavoitteena on edistää toimivaa, turvallista ja kestävästä liikennejärjestelmää. (Lähde: Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma ja Kainuun liikennejärjestelmäsuunnitelma)

Maantiiliikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta parannetaan valta- ja kantateillä (esim. vt5, vt22, vt6 ja kt 89) sekä alemman asteisella tieverkolla kestävästi edunajamisella ja yhteistyöllä. Valtatieverkkoa selkeytetään niiden *luokitusta* ja tienumerointia kehittämällä (Vt 6, Vt 22 ja Kt 89). Alemman asteista tieverkkoa hoidetaan, korjataan ja kehitetään tarpeita vastaavasti ja Kainuu saa elinkeinojen kehittymisen edellyttämän määrän tienpidon määrärahoja.

Ratayhteyksien turvaamisen ja kehittämisen tavoitteena on mm. saavuttaa pitkällä aikavälillä alle 5 tunnin matka-aika junalla Helsingistä Kajaaniin (Savonrata ja Itärata). *Savonrata* pyritään nostamaan valtakunnalliseksi rataverkon kehittämishankkeeksi. Alkuvaiheessa edistetään radan nopeuttamistoimenpiteiden välitöntä aloittamista. Rataverkon peruskorjauksilla ja tarvittavien liikennepaikkojen toteutuksella (Murtomäki-Otanmäki, Vuokatti-Lahnaslampi, Ylivieska-Iisalmi-Kajaani-Kontiomäki-Vartius) turvataan elinkeinoelämän kuljetusten toimivuus, päivittäinen liikennöinti sekä varmistetaan rautatieturvallisuus ja vähennetään rataverkon korjausvelkaa. Oulu–Kajaani henkilöjunayhteyden palvelutason ja välityskyvyn parantaminen lyhentää matka-aikoja ja liikenteen sujuvuus paranee. Kehitetään Kontiomäki–Joensuu ratayhteyttä ja edistetään henkilö- ja tavaraliikennejunayhteyksien avaamista Kontiomäeltä Kemijärvelle.

Kajaanin *lentoyhteyksien* turvaamisessa keskitytään monipuoliseen yhteistyöhön ja edunajamiseen lähtökohtana enintään 3 tunnin kokonaismatka-aika Kajaanin ja Helsingin välillä. Lisäksi selvitetään sähköisen lentoliikenteen tulevaisuuden mahdollisuuksia.

Tietoliikenteellisesti hyvä ja elinkeinoelämän toimintaa tehostava ja investoreita kiinnostava asema edellyttää kapasiteetiltaan riittävät tietoliikenteen runkoverkkoyhteydet. Erityisen tärkeää Kainuulle ja Renforsin Rannan datapalvelinkeskuksen jatkuvalle kehittymiselle on asemoitua valmisteltavana olevan Aasian ja Euroopan yhdistävän, Suomen halki kulkevan, Koillisväylän datakaapelin reitille. Kattavat toimintavarmat tietoliikenneyhteydet, myös koko maakunnassa, ovat yhteiskuntamme perusinfra, jonka odotetaan toimivan katkeamattomasti ja joka mahdollistaa palvelujen digitalisoinnin ja on perustana myös julkisten sähköisten palvelujen käyttöönotolle. Myös tulevaisuuden sujuva liikennejärjestelmä hyödyntää monipuolisesti älyliikenteen ja digitalisaation ratkaisuja.

Kävelyn ja pyöräilyn toimintaedellytyksiä parannetaan erityisesti kuntakeskuksissa ja matkailualueilla. Joukkoliikenteen vuoroilla parannetaan tarpeellisia opiskelu-, työmatka-, asiointi- ja liityntäyhteyksiä oppilaitosten ja merkittävien työpaikka-alueiden välillä. Aloitetaan valmistautuminen vähäpäästöisten ja päästöttömien ajoneuvojen käyttöön ottamiseen

joukkoliikenteessä. Maastoliikenne- ja ulkoilureitistöä kehitetään virkistysten ja kestävän luontomatkailun tarpeisiin.

Kansainväliseen ja ylimaakunnalliseen kehittämissyhteistyöhön osallistamalla edistetään mm. Kainuussa sijaitsevan TEN-T kattavan verkon kytkeytymistä TEN-T ydinverkkoihin. Rajanylitysliikenteen edellytyksiä parannetaan ja monipuolistetaan (Vartius, Kontiomäki-Niirala, Kouvola-Aasia). Valtakunnallisten ja kansainvälisten yhteyskäytävien tarpeet huomioidaan Kainuun sisäisen infrastruktuurin ja liikenneyhteyksien kehittämisessä (mm. Northern-Axis, Barents Link käytävä ja muut Barentsin alueen priorisoidut liikennekäytävät).

Yleistavoite

Kainuuseen pääsee nopeasti ja sujuvasti eri liikennemuodoilla. Alueella on helppoa ja turvallista liikkua. Kainuu on tietoliikenteellisesti hyvin saavutettavissa ja koko maakunnassa on kattavat, nopeudeltaan tarpeita vastaavat ja luotettavat tietoliikenneyhteydet. Kansainvälisten matkailijoiden määrän kasvuun perustuen Kainuuseen vakiintuu markkinaehtoinen lentoliikenne, jonka matkustajamäärä vuonna 2025 on vähintään 90 000. Kajaanin ja Helsingin välinen matka-aika junalla on noin 6 tuntia vuonna 2025.

Yleistavoitteeseen pyritään seuraavien kehittämistavoitteiden ja strategisten toimenpiteiden kautta. Toimenpiteitä tarkennetaan Kainuun liikennejärjestelmäsuunnitelmassa.

Kehittämistavoitteet

Elinkeinoelämän kilpailukyvyyn sekä sujuvan ja turvallisen arjen liikkumisen tarpeita vastaavat liikenneyhteydet ja niiden kehittäminen sekä kytkeytyminen kansainvälisiin liikennekäytäviin

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Kainuun saavutettavuuden ja kytkeytyvyyden parantaminen edunajamisella ja yhteistyöllä maakunnan sisällä, kansallisesti ja kansainvälisesti
- Kajaanin lentoyhteyksien varmistaminen sekä maantieliikenteen ja ratayhteyksien sujuvuuden ja turvallisuuden parantaminen pitkäjänteisesti
- Kävelyn ja pyöräilyn toimintaedellytyksien parantaminen erityisesti kuntakeskuksissa ja matkailualueilla. Oppilaitosten ja merkittävien työpaikka-alueiden saavutettavuuden turvaaminen joukkoliikenteellä.
- Kainuun liikennejärjestelmäsuunnitelman (2018) ja Pohjois-Suomen liikenne- ja logistiikkastrategian (2017) tarkistamistarpeiden arviointi ja päivittäminen.

Toimivat matkaketjut, kehittyvät liikenteen palvelut ja digitaalisuuden hyödyntäminen ilmasto- ja aluetaloudellisesti kestäväällä tavalla

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

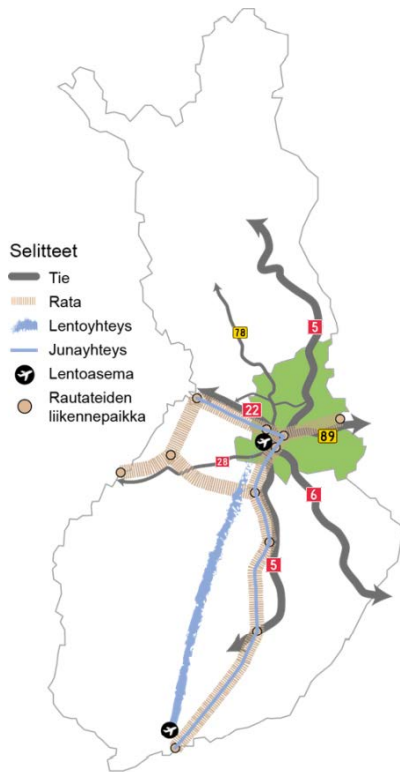
- Liityntäyhteyksien ja matkaketjujen kehittäminen matkustajia ja elinkeinoelämää palveleviksi toimiviksi kokonaisuuksiksi.
- Liikenteeseen liittyvän digitaalisen tiedon hyödyntäminen, liikenteen optimointi sekä uusien palvelujen kehittäminen sujuvan liikennejärjestelmän varmistamiseksi
- Liikenteen vaihtoehtoisten paikallisesti tuotettujen käyttövoimien saatavuuden edistäminen maakunnassa

Kainuun tietoliikenteellinen saavutettavuus ja nopeiden yhteyksien alueellinen kattavuus toteutuvat

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Elinkeinoelämän, kotitalouksien ja vapaa-ajan asumisen tarpeita vastaavat kapasiteetiltaan tehokkaat ja toimintavarmat tietoliikenneyhteydet varmistetaan sujuvalla yhteistyöllä eri toimijoiden kesken.
- Täydennetään kehittyvillä mobiiliyhteyksillä kiinteitä laajakaistayhteyksiä.

- Edistetään kansainvälisten runkoverkkoyhteyksien suunnittelua, toteuttamista ja käyttöönottoa

Kuva 4. Kainuun tärkeimmät lento-, juna- ja tieyhteydet (Lähde: Kainuun liikennejärjestelmäsuunnitelma)

Elinkeino toiminnan ja investointien sijoittumista tukeva kestävä aluerakenne, monipaikkaisuus sekä toimivat palvelut

Monipuolisen asumisen, työnteon ja opiskelun edellytyksiä kehitetään viihtyisän, kilpailukykyisen ja vetovoimaisen muuttovoittomaakunnan saavuttamiseksi.

Kainuussa tuetaan ihmisten vapautta valita asuinpaikakseen erilaisia vetovoimaisia asuinympäristöjä haja-asutusalueilta maaseudulta sekä taajamista. Samoin elinkeinoelämän käyttöön tarjotaan niiden kulloiseenkin tarkoitukseen parhaiten soveltuvia alueita. Elinkeinoelämän edellytykset yhteen sovitetaan (moninaiskäytön periaatteen mukaisesti) muiden toimintojen kanssa tarkoituksenmukaisella tavalla. Olemassa olevaa perusinfrastruktuuria pyritään hyödyntämään ja käyttöä tehostamaan nykyistä paremmin.

Maakuntakaavoituksella edistetään hyvää ympäristöä, luonnon monimuotoisuutta ja kestävää luonnonvarojen käyttöä osoittamalla riittävät ja tarkoituksenmukaiset aluevaraukset mm. kulttuuriympäristön vaalimiseen, maa- ja kalliokiviainesten ottoon ja elinkeinoelämän tarpeisiin. Tuulivoimatuotanto ohjataan siihen parhaiten soveltuville alueille. Maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeet otetaan huomioon sekä turvataan niille riittävät alueelliset kehittämisedellytykset ja toimintamahdollisuudet. Maakuntakaavassa osoitettavat aluevaraukset sovitetaan yhteen muiden maankäyttötarpeiden kanssa.

Yleistavoite

Kainuu on viihtyisä, vetovoimainen ja monipaikkainen monipuolisen vapaa-ajan ja pysyvän asumisen sekä työnteon ja yrittämisen alue, jossa arki on sujuvaa ja palvelut vastaavat käyttäjien tarpeita. Toimiva ja tehokas yhdyskunta- ja aluerakenne turvataan. Koko maakunnassa ovat tarpeita vastaavat nopeat tietoliikenneyhteydet.

Yleistavoitteeseen pyritään seuraavien kehittämistavoitteiden ja strategisten toimenpiteiden kautta.

Kehittämistavoitteet

Kainuussa on tarjolla viihtyisiä ja toimivia asumisvaihtoehtoja ja Kainuun vetovoimaisuus elinkeinojen sijoittumispaikkana vahvistuu. Monipaikkaisuuden edellytykset paranevat kestäväällä alueidenkäytön suunnittelulla, toimintavarmoilta kapasiteetiltaan hyvillä tietoliikenneyhteyksillä ja kehittyvillä palveluilla.

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Alueiden käytön suunnittelussa mm. ranta-alueita kehitetään viihtyisinä asumisen ja virkistykseen alueina ottaen huomioon vapaa-ajan, osa-aikaisen tai pysyvän asumisen tarpeet.
- Olemassa olevien rakenteiden kestävä, kustannustehokas ja ympärivuotinen käyttö sekä Kainuun erilaisten asumisen- ja yritysten sijoittumisvaihtoehtojen monipuolinen hyödyntäminen. Paikallisten tarpeiden ja olosuhteiden ymmärtäminen rakentamisen ohjauksessa (joustavuus)
- Kunnissa laaditaan ajantasaisia, kysyntää vastaavia, ennakoivampia ja mahdollistavia kaavoja (erityisesti yleiskaavoja)
- Alueiden käytön suunnittelun osaaminen ja voimavarat turvataan (esim. aluearkkitehtitoiminta tai muu kuntien välinen yhteistyö)

- Elinkeinoelämän, kotitalouksien ja vapaa-ajanasutuksen tarpeita vastaavat tehokkaat ja toimintavarmat tietoliikenneyhteydet varmistetaan sujuvalla yhteistyöllä eri toimijoiden kesken. Kehittyvät mobiiliyhteydet täydentävät kiinteitä laajakaistayhteyksiä.
- Palveluja ja uusia toimintatapoja kehitetään innovatiivisesti vastaamaan käyttäjien tarpeita (mm. liikkuvat ja digitaaliset palvelut).

Elinkeinotoiminnan, työnteon sekä opiskelun edellytykset etänä Kainuusta käsin paranevat mökiltä, kotoa ja etäpalvelutoimistoilta

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022–2025

- Paikasta riippumattomien palvelu-, työ-, koulutustoimintojen ja niihin perustuvan yritys- ja palvelutoiminnan kehittäminen ja mahdollistaminen
- Mahdollistetaan paikasta riippumaton etätö ja etäopiskelu esimerkiksi vapaa-ajanasunnoilla ja matkailukeskuksissa. Selvitetään mahdollisuuksia ja varaudutaan etätöpalvelupisteiden (etätö-Hub) toteuttamiseen.
- Huippunopeiden kansainvälisten ja kapasiteetiltaan riittävien tietoliikenteen runkoverkkoyhteyksien rakentaminen
- Etätö- ja -opiskelun esteiden poistamiseksi kehitetään uusia toimintamalleja mm. työ- ja opiskeluterveydenhuollossa. Yhteistyön avulla Kainuuseen perustetaan korkeakoulujen tenttien suorittamispaikka, joka mahdollistaa joustavan tenttiajan ja -paikan valinnan, myös muualla kuin oman kotikorkeakoulun tiloissa.

Vihreä ja oikeudenmukainen siirtymä

Vihreä siirtymä merkitsee yhteiskunnan ekologista rakennemuutosta, joka muuttaa elinkeinoja, ihmisten kulutusvalintoja sekä muuta toimintaa ilmastoviisaaksi ja ympäristöllisesti kestäväksi kehityksen mukaiseksi. Oikeudenmukainen siirtymä edellyttää, että ekologisia tavoitteita toteutettaessa huomioidaan niistä kärsimään joutuvien oikeudet ja kehitetään lopetettavien fossiilitalouden elinkeinojen ja toimintojen tilalle uusia ekologisesti kestäviä vaihtoehtoja ja ihmisille uusia kestäväksi kehityksen toimeentulomahdollisuuksia.

Yleistavoite

Kainuu on aktiivinen vihreän siirtymän toimija ja kasvattaa uusiutuvan energian tuotantomääriä ja energiaomavaraisuutta. Vuoteen 2025 mennessä uusiutuvan energian osuus energian kulutuksesta Kainuussa on 65 % ja energiaomavaraisuus 65 %. Kasvihuonekaasupäästöt laskevat niin, että ovat vuonna 2025 korkeintaan 500 CO₂-ekv. Kainuu säilyy merkittävänä hiilinieluna. Vuoteen 2025 mennessä vähintään 4 Kainuun kuntaa on liittynyt Hinku-verkostoon. Samoin pintavesien ekologinen tila ja luonnon monimuotoisuus säilyvät hyvällä tasolla. Vihreässä siirtymässä lopetettavien elinkeinojen tilalle luodaan uusia kestäväksi kehityksen elinkeinoja ja aiempaa enemmän työpaikkoja.

Kehittämistavoitteet

Yhdistetään Kainuun metsävarojen intensiivinen hyödyntäminen ja jalostaminen Kainuussa sekä Kainuun säilyttäminen hiilinieluna

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022 - 2025

- Metsien hoidon laadun ja aktiivisuuden parantaminen: Metsät hoidetaan ja harvennetaan niin että ne järeytyvät. Metsien kasvun lisääminen lannoituksilla (etenkin kierotaloudenlannoitteilla esim. tuhka)
- Metsityksen lisääminen: metsäpinta-ala säilyy. Optimoitu maankäytön suunnittelu. Jos metsää poistuu, sitä perustetaan (metsitetään) toisaalle.
- Julkisen puurakentamisen edistäminen.

Hiilensidonnan lisääminen

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022 - 2025

- Puurakentamisen edistäminen: kaavoitus, julkiset hankinnat (julkiset rakennuskohteet)
- Puutuoteteollisuuden edistäminen.
- Investointien ja TKI-toiminnan avulla kehitetään puusta uusia pitkäikäisiä tuotteita korvaamaan fossiilisia raaka-aineita
- Tuetaan maatalouden kehittämistä hiilensitojaksi

Turpeen energiakäytöstä luopuminen ja sen korvaaminen uusituvalla energialla

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022 – 2025

- Toteutetaan Kainuun alueellisen oikeudenmukaisen siirtymän (JTF) suunnitelman mukaiset toimenpiteet

Uusiutuvan energian tuotanto ja käyttö, energiatehokkuus sekä energiaomavaraisuus kasvavat

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022 – 2025

- Toteutetaan kaavaratkaisujen mahdollistamat tuulivoimainvestoinnit
- Rakennetaan Kainuuseen vähintään yksi Kainuun biojätteitä biokaasuksi jalostava laitos
- Irtaudutaan fossiilisten polttoaineiden käytöstä kiinteistöjen lämmityksessä kampanjoita ja tukia hyödyntämällä
- Lisätään paikallisten uusiutuvien energialähteiden käyttöä

- Vähennetään energian kulutusta tehostamalla tuotantoprosesseja teollisuudessa ja energiantuotannossa sekä lisäämällä hukkaenergian hyödyntämistä

Vähennetään aktiivisilla omilla toimilla kasvihuonekaasupäästöjä

Tavoitteen strategiset toimenpiteet 2022 – 2025

- Mahdollistetaan ja aktivoidaan liikenteen vihreän siirtymän toteutuminen Kainuussa. Edetään valtakunnallisen fossiilittoman liikenteen tiekartan toimissa samaan tahtiin kuin muualla maassa.
- Tuetaan ja edistetään energiasektorin vihreää siirtymää pois fossiilisista polttoaineista biopolttoaineiden käyttöön sekä pitemmällä tähtäimellä polttoon perustumattomaan uusiutuvien energialähteiden käyttöön
- Tuetaan ja edistetään teollisuuden vihreää siirtymää kohti hiilineutraaleja suljetun kierron tuotantoprosesseja
- Tuetaan maatalouden ja muun alkutuotannon kehittämistä kohti hiilineutraaleja suljetun kierron tuotantoprosesseja
- Kannustetaan Kainuun kuntia liittymään Hinku verkostoon

Kainuu-ohjelman vaikuttavuuden varmistaminen

Yhteistyö Kainuussa, kansallisesti ja kansainvälisesti

Täydentyy myöhemmin

Kainuu-sopimus

Täydentyy myöhemmin